

Omgaan met geldzaken door eigenaren van kleinere bedrijven met en zonder personeel

Resultaten kwantitatief onderzoek

Oktober 2021

Referentienummer: 244409333

Inhoudsopgave

> Samenvatting	3
> Inleiding	7
> Hoe zit het met de financiële kennis en achtergrond van kleine ondernemers en zzp'ers?	11
> Omgaan met geldzaken van het bedrijf-nu	16
> Ondernemer zijn betekent niet alles zelf doen- waarvoor en bij wie zoeken ondernemers hulp?	21
> Omgaan met geldzaken van het bedrijf – later en onvoorziene gebeurtenissen	25
> De impact van de coronacrisis	31
> Geldzorgen bij eigenaren van kleinere bedrijven en hun personeel	36
> Noodgedwongen ondernemen	40
> Bijlage	43

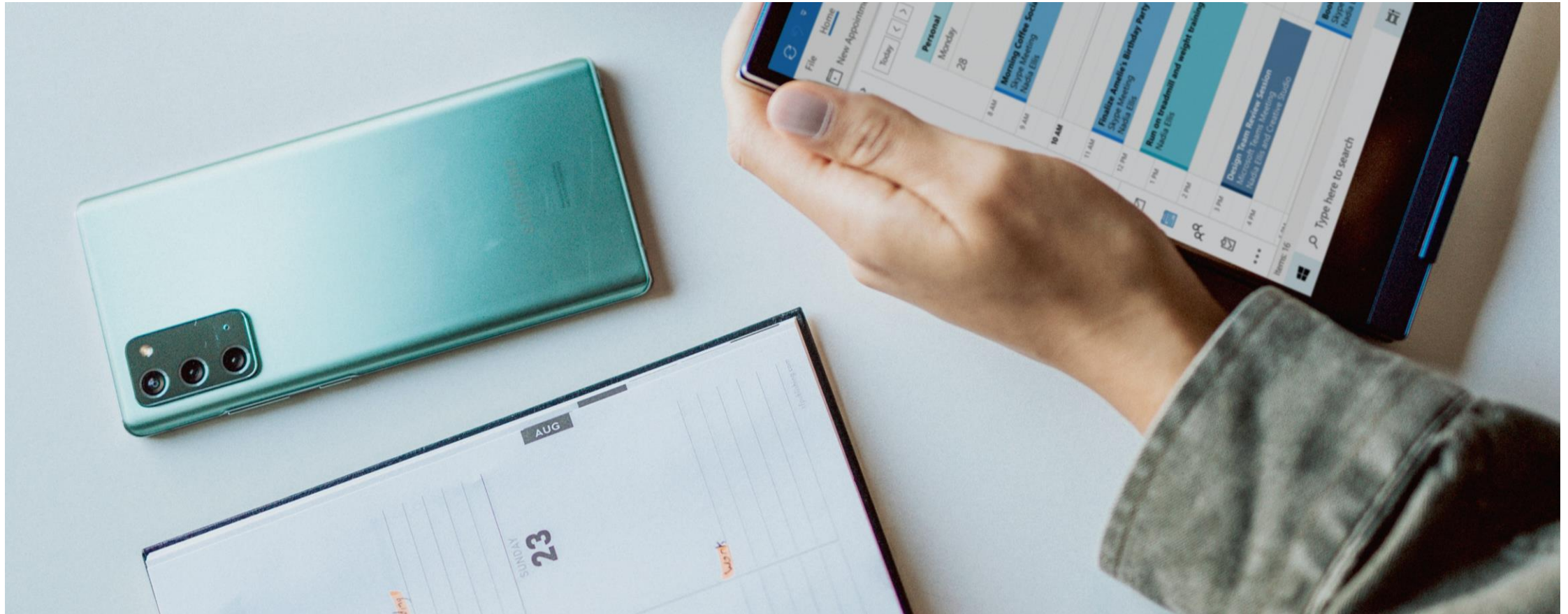
 Wijzer in geldzaken

**Omgaan met geldzaken door
eigenaren van kleinere bedrijven
met en zonder personeel**

Dit onderzoek is uitgevoerd door:

KANTAR PUBLIC

Samenvatting

Enkele bevindingen uit OESO-rapport

Nederland versus andere landen

De OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) heeft onderzoek uit laten voeren in 14 landen onder zzp'ers en mkb'ers (tot 50 werknemers) over hun financiële en digitale geletterdheid tijdens de COVID-19-crisis. Hieronder staan enkele relevante bevindingen. Het totale rapport, waarin de resultaten van de 14 deelnemende landen met elkaar zijn vergeleken, is te vinden op de website van de OESO (klik [hier](#)).

Financiële geletterdheid van eigenaren van kleinere bedrijven in Nederland is relatief laag

- De financiële geletterdheid van ondernemers in dit onderzoek is in de meeste landen relatief laag. Financiële geletterdheid bestaat overigens uit een combinatie van: financiële kennis, gedrag en houding. Ook in Nederland is de financiële geletterdheid van ondernemers relatief laag. Bij slechts 20% van de ondernemers met kleine bedrijven (t/m 9 werknemers) en 38% van de ondernemers met grotere bedrijven (10-50 werknemers) is er sprake van een hoge financiële geletterdheid. Ter vergelijking, het gemiddelde van alle landen: 28% van de ondernemers met kleinere bedrijven heeft een hoge score op financiële geletterdheid en bij de ondernemers met grotere bedrijven ligt dit percentage op 42%. In het geheel zien we dat ondernemers met grotere bedrijven een hogere financiële geletterdheid hebben dan ondernemers met kleine bedrijven.

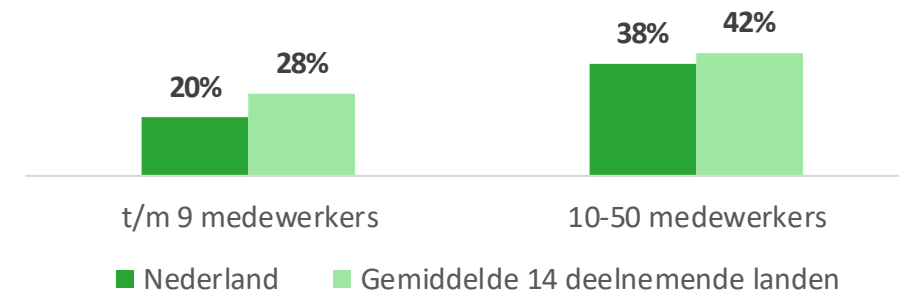
Coronacrisis heeft minder financiële impact op Nederlandse ondernemers in vergelijking met ondernemers in andere landen

- Wat opvalt is dat Nederlandse ondernemers in vergelijking met ondernemers uit de andere landen die deelnamen aan dit onderzoek (bijv. Mexico, Brazilië en Spanje) minder last hebben gehad van de coronacrisis. In Nederland heeft 36% van de ondernemers met kleine bedrijven en 43% van de ondernemers met grotere bedrijven minder omzet gehad. Ook heeft 20% van de ondernemers met kleine bedrijven en 25% van de ondernemers met grotere bedrijven een afname van liquiditeit gezien. Dat is minder vaak het geval dan in andere landen. Gemiddeld heeft 65% van de ondernemers met kleine bedrijven en 57% van de ondernemers met grotere bedrijven minder omzet gehad. De gemiddelde afname van liquiditeit was 47% voor ondernemers met kleine bedrijven en 40% voor de ondernemers met grotere bedrijven.

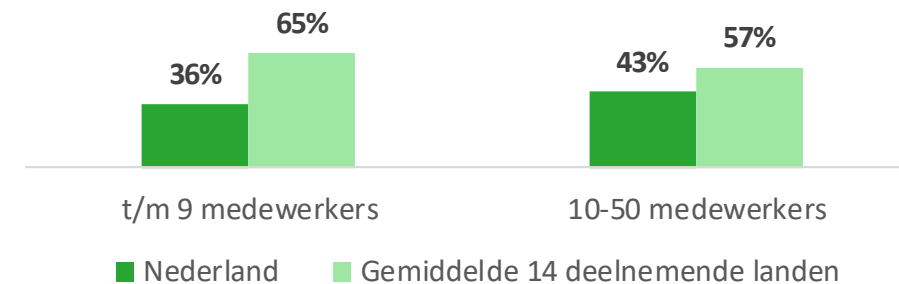
Financiële geletterdheid hangt in sommige landen samen met bedrijfsresultaten

- In een aantal landen (bijv. Brazilië, Italië, Spanje) hangt financiële geletterdheid samen met positieve bedrijfsresultaten. Tijdens de coronacrisis hadden ondernemers met een hogere financiële geletterdheid in deze landen minder vaak last van liquiditeitsproblemen dan ondernemers met een lager financiële geletterdheid.

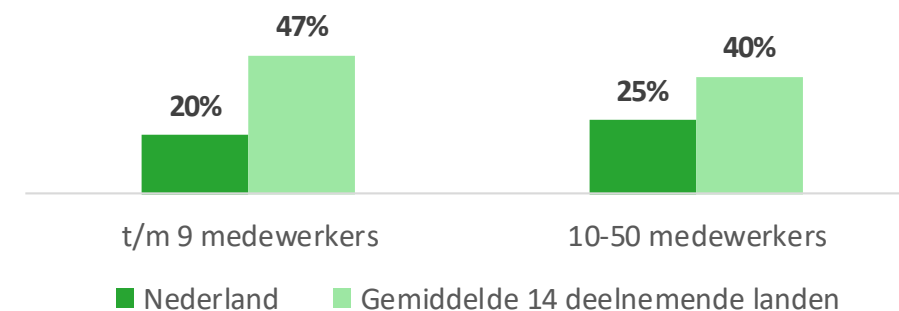
Financiële kennis

Verminderde omzet

Verminderde liquiditeit

Samenvatting (1/2)

Situatie Nederland

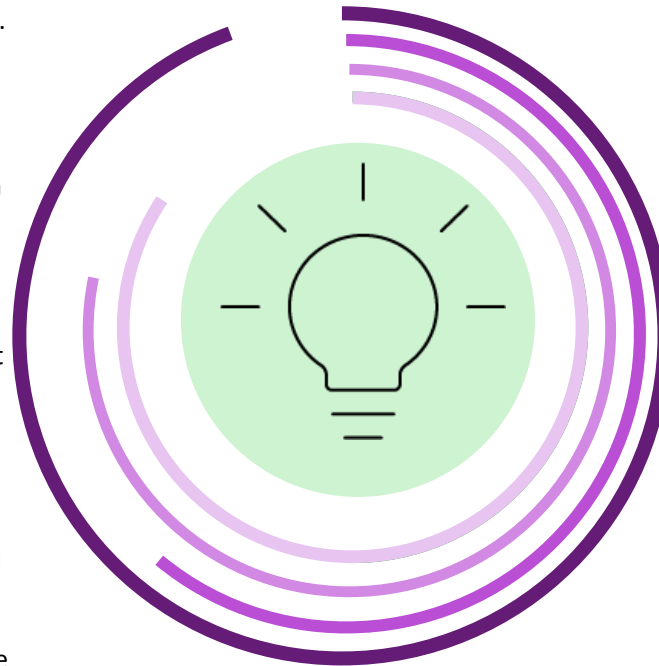
Wijzer in geldzaken was, als lid van de OESO, verantwoordelijk voor de dataverzameling in Nederland. Hieronder enkele bevindingen uit het Nederlandse onderzoek onder n=1.151 zzp'ers en mkb'ers (tot 50 werknemers), dat is uitgevoerd door onderzoeksbureau Kantar Public.

Zzp'ers en mkb'ers schatten eigen financiële kennis hoog in

Op de vorige bladzijde was al te lezen dat de financiële geletterdheid onder zzp'ers en mkb'ers (tot 50 werknemers) niet hoog is. Niet iedereen (h)erkent dit overigens. De meeste ondernemers beoordelen hun eigen financiële kennis als zeer of redelijk hoog. Desalniettemin beantwoordt slechts 20% van hen de vijf kennisvragen zonder fouten. De ondernemers schatten hun eigen kennis in vergelijking met anderen wel goed in. Diegenen die denken een relatief hoog kennisniveau te hebben, beantwoorden ook meer vragen goed. Op dit moment heeft de grote meerderheid van de ondernemers (71%) nog nooit een training over het beheer van bedrijfsfinancien gevolgd.

Meeste ondernemers volgen liever instinct dan financiële planning

Bijna 8 op de 10 ondernemers (79%) gebruikt strikt gescheiden persoonlijke en zakelijke rekeningen, hetgeen is aan te raden om goed overzicht te kunnen houden over geldzaken. Opmerkelijk is dat 60% van de ondernemers zegt liever hun instinct te volgen dan een gedetailleerde financiële planning op te stellen en dat 33% bij de keuze tot een financieel product alleen één aanbieding overweegt. 43% kijkt wel naar meerdere aanbiedingen van verschillende dienstverleners. De meeste ondernemers denken niet lang na over de keuze voor een financieel product. Zo maken 67% deze keuze binnen een week.

Twee derde van ondernemers ontvangt hulp

Twee derde (66%) van de ondernemers ontvangt hulp bij het nemen van financiële besluiten. Dat kan hulp van iemand extern zijn zoals een boekhouder (49%) of zakenpartner (38%), maar ook familie of vrienden (37%) bieden hulp. Vooral jonge ondernemers zoeken vaker hulp bij een bekende (57%). Vaak gaat het bij de hulp om boekhouding en/of accounting (62%) of het aangeven van enige vorm van belasting (55%). In het geval van geldzorgen zou 17% van de ondernemers niet weten waar ze terecht kunnen. 63% weet dit ook niet maar denkt dat ze het vast kunnen vinden in het geval dat het nodig zou zijn.

Groot deel van ondernemers zegt bezig te zijn met toekomst

Veel ondernemers zeggen rekening te houden met de toekomst. Zo probeert 72% van hen met hun dagelijks gedrag de bedrijfsfinanciën van de toekomst te beïnvloeden en zet 75% lange termijn financiële doelen voor hun onderneming. Ook zijn 9 op de 10 (91%) ondernemers erop voorbereid vol te houden als de onderneming niet meteen succesvol is. In het geval van een diefstal kan 58% een beroep doen op een verzekering of kan gebruik maken van een fonds dat is gereserveerd voor noodgevallen.

Samenvatting (2/2)

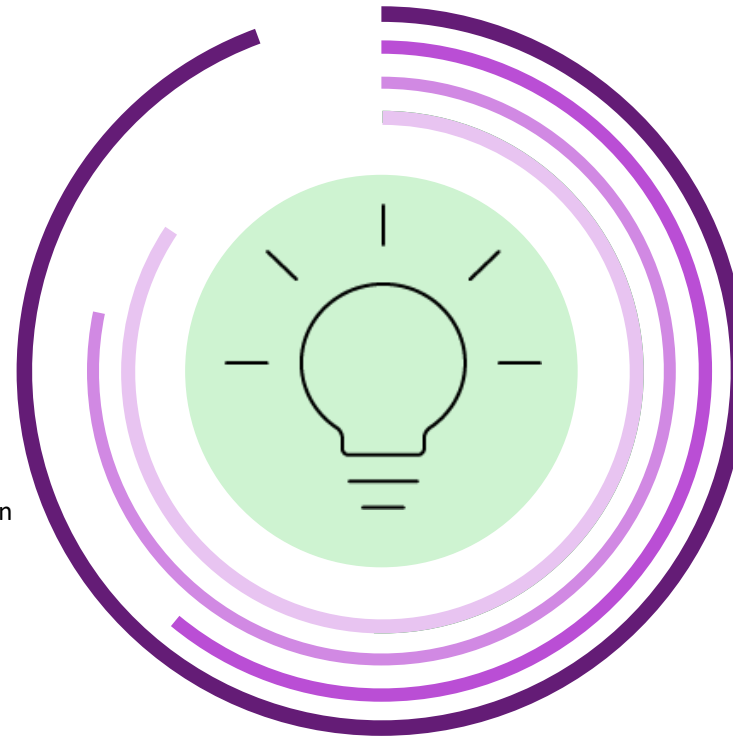
Situatie Nederland

Coronacrisis bracht negatieve financiële gevolgen voor deel van ondernemers

Ruim een derde van de ondernemers die deelnamen aan dit onderzoek heeft te maken gehad met een (grote) afname van winst tijdens de coronacrisis. Als gevolg van de crisis maakt 30% van de geënquêteerde ondernemers zich zorgen over de geldzaken van hun onderneming. 9% van de ondernemers met werknemers heeft overwogen om loonoffers van het personeel te vragen maar dit niet gedaan, terwijl 4% wel een loonoffer heeft gevraagd van hun werknemers.

1 op de 5 ondernemers heeft stress ervaren over financiële situatie

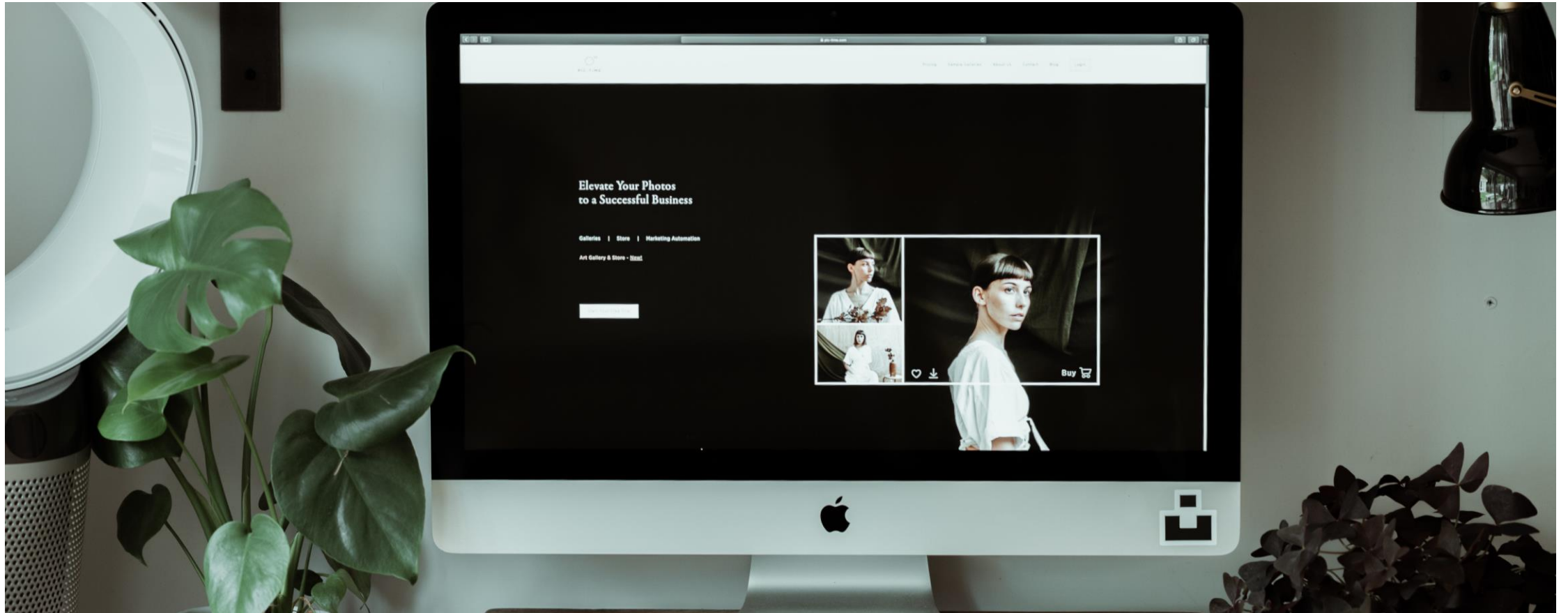
Bijna 1 op de 5 ondernemers heeft in de maand voorafgaand aan het onderzoek vaak of altijd stress ervaren door de financiële situatie van hun bedrijf. Van de ondernemers met personeel geeft 1 op de 5 aan af en toe of vaker medewerkers met geldzorgen te hebben. Bijna de helft van de ondernemers met personeel zegt dat ze het ook snel opmerken als medewerkers geldzorgen hebben.

Noodgedwongen ondernemers zijn vaker financieel kwetsbaar

Een gedeelte van de ondernemers (14%) is een bedrijf gestart omdat ze geen werk in dienstverband konden vinden. Ruim 4 op de 10 (44%) van hen vindt het stressvol om op zichzelf te werken. Deze groep is vaak zzp'er (79%) en heeft vaker geen economische opleiding gevolgd (64%). Ze gebruiken vaker dezelfde rekening voor persoonlijke en zakelijke financiën (16%), volgen vaker hun instinct dan een financiële planning (69%) en hebben vaker nog niet nagedacht over hun pensioen (29%). Ook schatten ze hun eigen kennis vaker (lager dan) gemiddeld (60%). Dat maakt ze onder de ondernemers een financieel kwetsbare groep.

Inleiding

Inleiding

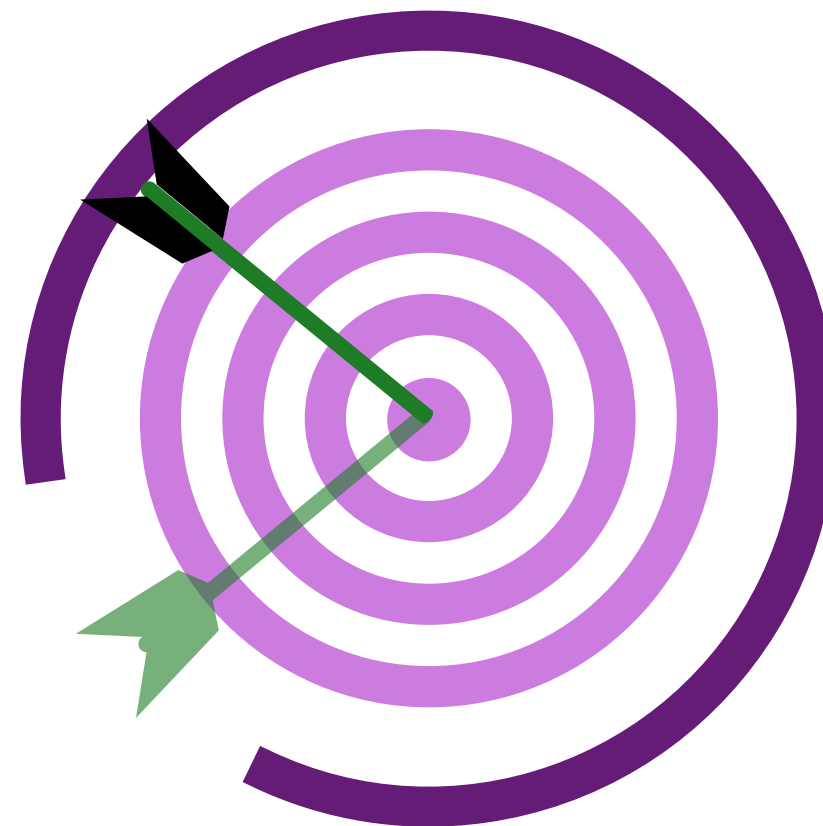
- Kleinere ondernemingen (met minder dan 50 werknemers) en zzp'ers vormen de meerderheid van de bedrijven in de wereld, ze zorgen voor werkgelegenheid en dragen aanzienlijk bij aan het nationale inkomen. Dit zijn echter ook de bedrijven die relatief vaak zijn getroffen door de COVID-19-crisis. Deze crisis vergde een snel aanpassingsvermogen aan de nieuwe omstandigheden. Bij sommige bedrijven heeft dit geleid tot innovatie en veranderingen in de bedrijfsvoering, terwijl andere bedrijven dit minder makkelijk is afgegaan. In deze context kunnen financiële geletterdheid en digitalisering een cruciale rol spelen in het vermogen van bedrijven om 'door de storm te navigeren'.
- Dat is een van de redenen dat de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) heeft besloten om een onderzoek uit te laten voeren onder kleine ondernemingen in verschillende landen. Hoe is het gesteld met hun kennis en omgang met geldzaken en wat was de impact van de COVID-19-crisis? Aan dit onderzoek hebben uiteindelijk 14 landen (waaronder Nederland) deelgenomen. De OESO heeft dit rapport opgesteld ter ondersteuning van de agenda van het Global Partnership on Financial Inclusion (GPFI) en de Groep van 20 (G20) onder het Italiaanse voorzitterschap van de G20 in 2021.
- Wijzer in geldzaken was, als lid van de OESO, verantwoordelijk voor de dataverzameling in Nederland. Ze heeft onderzoeksbureau Kantar Public de opdracht gegeven om een onderzoek uit te voeren onder een representatieve steekproef van kleine ondernemingen (minder dan 50 werknemers) en zzp'ers in Nederland. Het totale rapport, waarin de resultaten van de 14 deelnemende landen met elkaar zijn vergeleken, is te vinden op de website van de OESO (klik [hier](#)). In het rapport dat voor u ligt zijn enkele bevindingen uit [dit rapport](#) beknopt samengevat (zie samenvatting), terwijl uitgebreid de Nederlandse situatie is beschreven. Bij die beschrijving is deels geput uit de vragen die ook in andere landen zijn gesteld, maar in dit rapport wordt ook aandacht besteed aan aanvullende vragen die alleen aan Nederlandse respondenten zijn gesteld. We hebben onder andere vragen gesteld over financiële keuzes en geldzorgen, omdat dit vragen zijn die voor Wijzer in geldzaken relevant zijn.

Centrale vraagstelling

> CENTRALE VRAAG

Met dit onderzoek willen we inzicht krijgen in de manier waarop kleinere bedrijven en zzp'ers omgaan met geldzaken. Dit vertaald zich in zes onderzoeksvragen:

1. Wat is de financiële kennis onder zzp'ers en eigenaren van kleinere bedrijven?
2. Hoe maken zzp'ers en eigenaren van kleinere bedrijven keuzes?
3. Hebben zzp'ers en eigenaren van kleinere bedrijven geldzorgen en hoe gaan ze daarmee om?
4. Hoe gaan zzp'ers en eigenaren van kleinere bedrijven om met financiële zaken?
5. Wat is de impact van de coronacrisis op zzp'ers en eigenaren van kleinere bedrijven?
6. In hoeverre zijn ondernemers die gedwongen worden een onderneming te starten kwetsbaar?

Onderzoeksspecificaties

Doelgroep

De steekproef bestaat uit zzp'ers en kleine ondernemingen die een eigen profit bedrijf hebben (of de leiding hebben over het bedrijf) met minder dan 50 werknemers.

Steekproefbron

De steekproef is getrokken uit onderzoekspanel NIPObase van Kantar Public.

Respons

Bruto zijn n= 3.210 respondenten uitgenodigd. Uiteindelijk hebben n= 1.151 respondenten deelgenomen (respons 36%).

Online methode

Voor dit onderzoek is gebruikt gemaakt van een online vragenlijst (CAWI: computer assisted web interviewing). Respondenten ontvingen een e-mail met daarin informatie over het onderzoek en een link naar de online vragenlijst.

Vragenlijst

De vragenlijst is opgesteld door Kantar in samenspraak met Wijzer in geldzaken. De gemiddelde invulduur bedroeg 20 minuten.

Veldwerkperiode

Het veldwerk heeft gelopen van 19 mei t/m 4 juni 2021.

Representativiteit

De steekproef is representatief getrokken en gewogen op branche en bedrijfsgrootte (zie [de bijlage](#) voor meer informatie hierover)

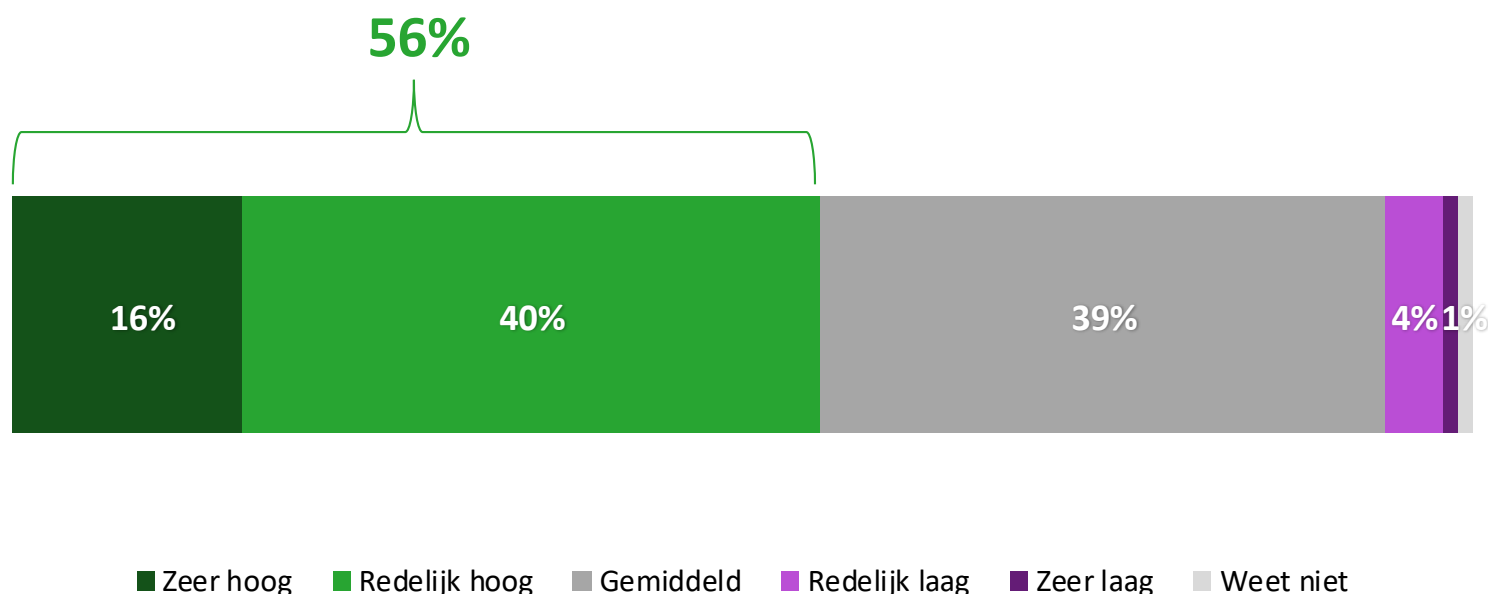
Indien er in deze rapportage wordt gesproken over een significant verschil dan betekent het dat de percentages significant verschillen ten opzichte van elkaar en/of het gemiddelde op een betrouwbaarheidsinterval van 95%

Hoe zit het met de financiële kennis en achtergrond van kleine ondernemers en zzp'ers?

De meerderheid van de ondernemers denkt dat hun kennis over financiële zaken hoger dan gemiddeld is.

Hoe beoordeelt u uw eigen algemene kennis over financiële zaken wanneer u uzelf vergelijkt met andere volwassenen in Nederland?

Significante verschillen tussen de subgroepen

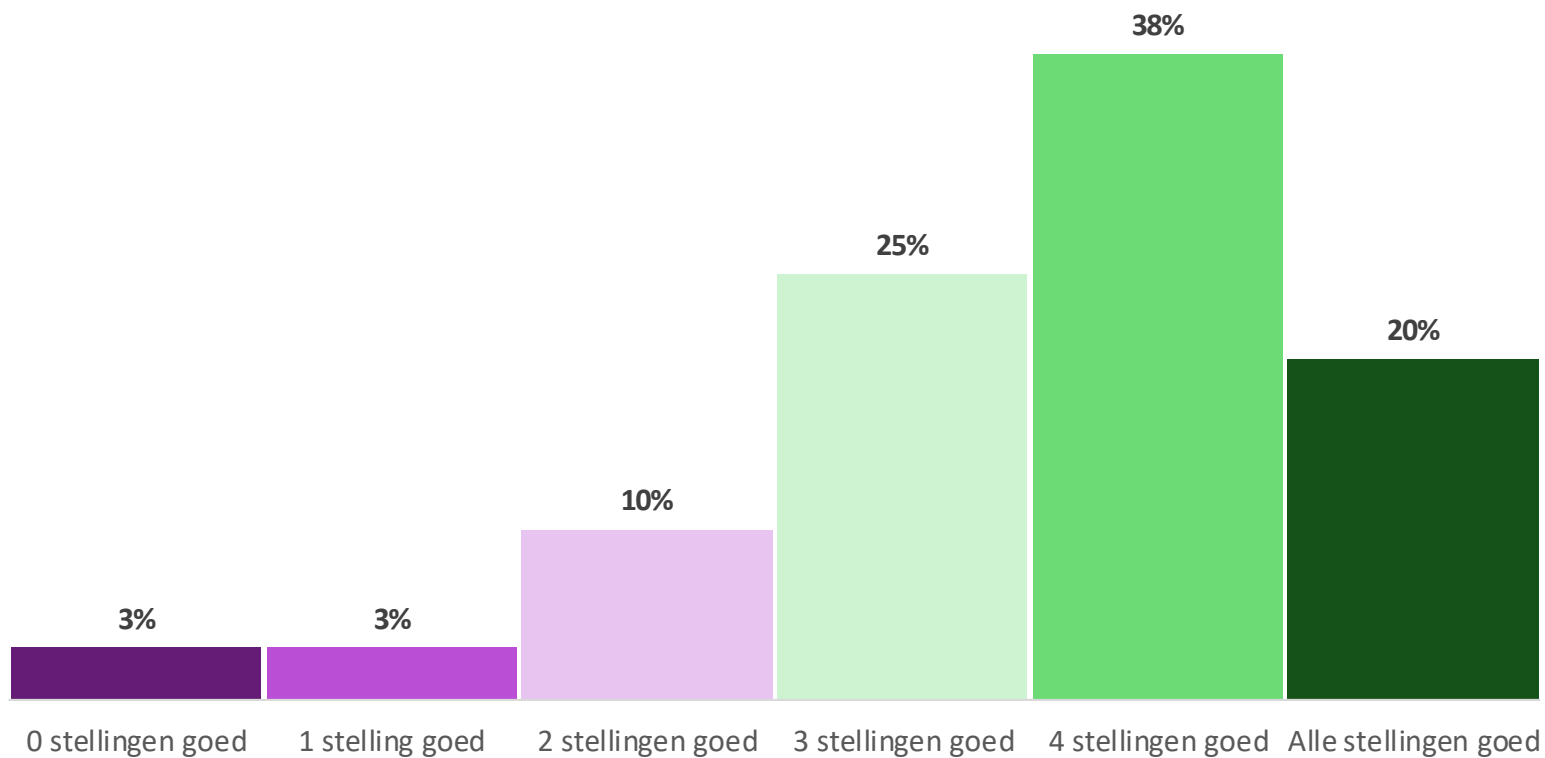
Eigenaren van kleinere bedrijven en zzp'ers: Ondernemers met een kleiner bedrijf (67%) denken vaker dat hun financiële kennis hoger dan gemiddeld is dan zzp'ers (53%).

Economische opleiding: Ondernemers met een economische opleiding (77%) denken vaker dat hun financiële kennis hoger is dan gemiddeld is dan ondernemers zonder economische opleiding (47%).

Jonge ondernemers (≤35 jaar): Jonge ondernemers (38%) denken minder vaak dat hun financiële kennis hoger is dan gemiddeld dan oudere en ervaren ondernemers (57%).

De financiële kennis blijkt ietwat tegen te vallen in Nederland. Slechts 1 op de 5 ondernemers heeft alle kennisvragen goed beantwoord.

Kennisvragen

* Zie [de bijlage](#) voor de exacte antwoorden per stelling

Significante verschillen tussen de subgroepen

Eigenaren van kleinere bedrijven en zzp'ers:

Ondernemers met een kleiner bedrijf (89%) hebben vaker 3 tot 5 stellingen goed dan zzp'ers (82%).

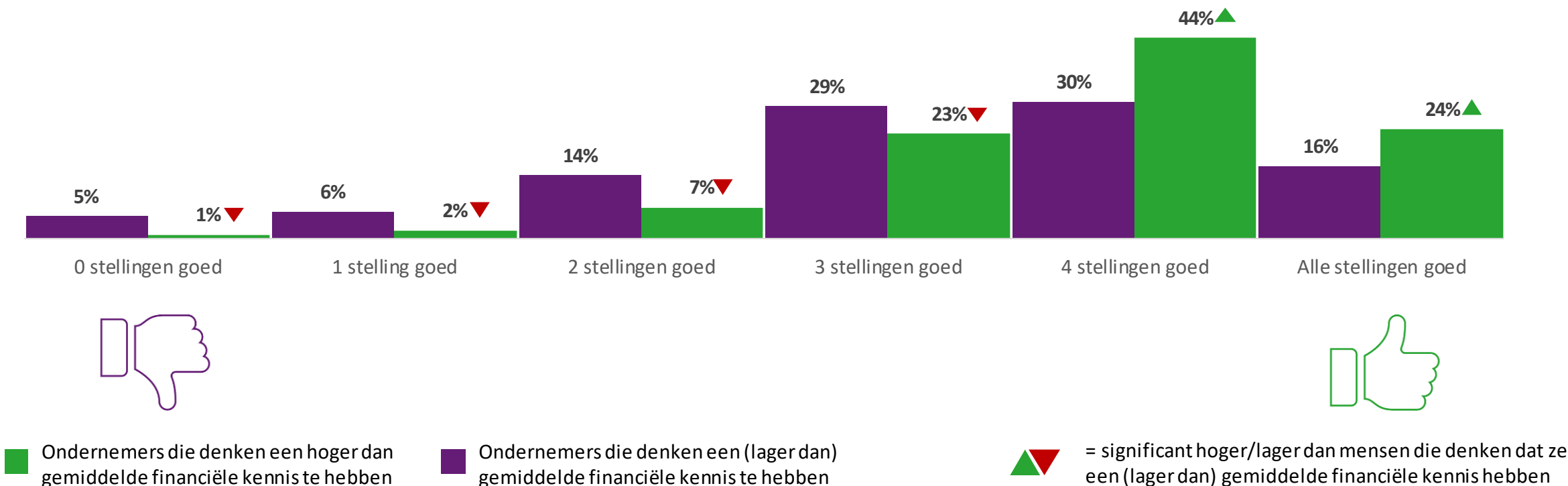
Economische opleiding: Ondernemers met een economische opleiding (94%) hebben vaker 3 tot 5 kennisstellingen goed beantwoord dan ondernemers zonder economische opleiding (82%).

Gemiddelde kennis: Ondernemers die denken dat ze een hoger dan gemiddelde financiële kennis (91%) hebben vaker 3 tot 5 kennisstellingen goed dan ondernemers die denken dat ze een (lager dan) gemiddelde financiële kennis hebben (75%).

Ervaren (oudere) ondernemers (≥36 jaar): Ervaren ondernemers (85%) hebben vaak 3 tot 5 kennisstellingen goed jonge ondernemers (≤ 35 jaar) (72%).

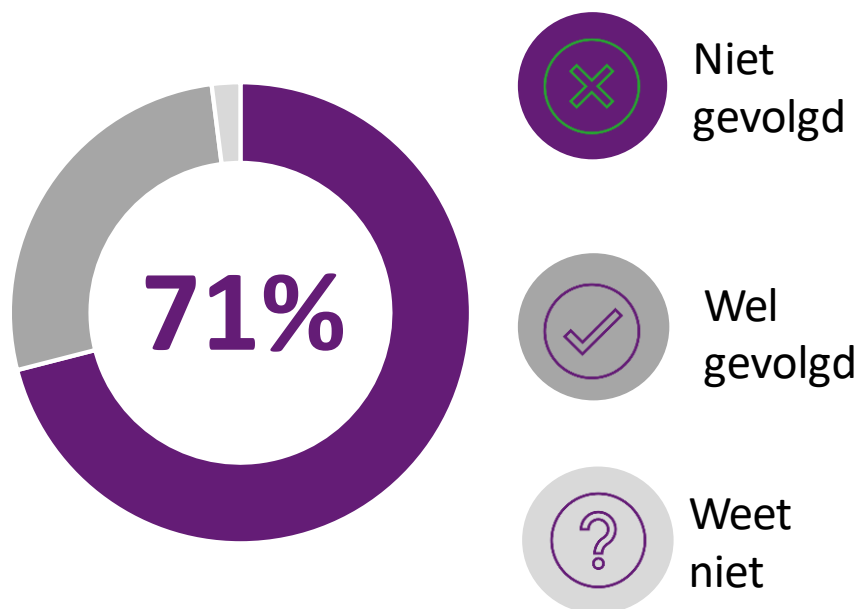
Mensen die denken dat ze een hoger dan gemiddelde financiële kennis hebben, hebben ook vaker (bijna) alle stellingen goed.

Kennisvragen uitgesplitst naar subjectief level van financiële kennis

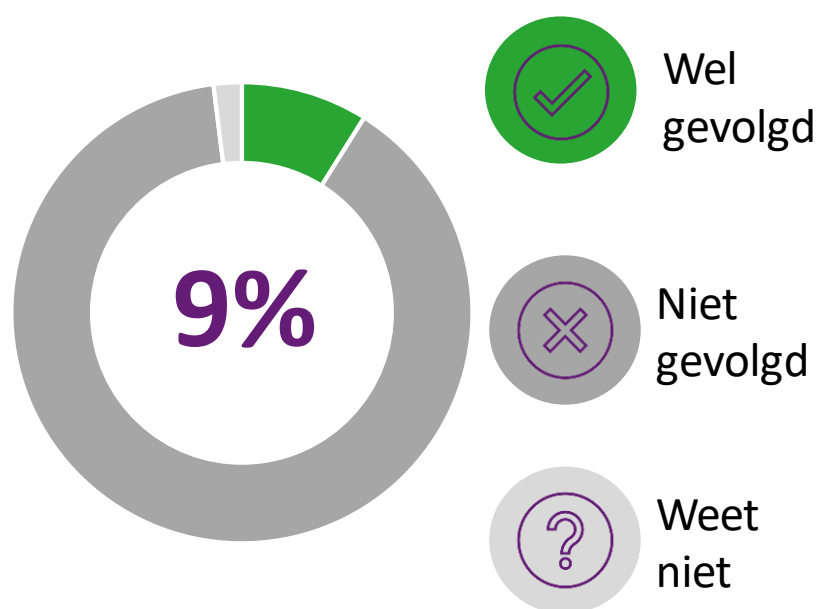

Ongeveer 7 op de 10 kleine ondernemers heeft nog nooit een training gevolgd over het beheer van bedrijfsfinanciën.

Training gevolgd over beheer bedrijfsfinanciën

Training gevolgd over beheer persoonlijke financiën

Significante verschillen tussen de subgroepen

Gemiddelde kennis: Ondernemers die denken dat ze een hoger dan gemiddelde financiële kennis hebben (35%) hebben vaker een training gevolgd over het beheer van hun bedrijfsfinanciën dan ondernemers die denken dat ze een gemiddelde of lager dan gemiddelde kennis hebben (17%).

Jonge ondernemers (<35 jaar): Jonge ondernemers (16%) hebben minder vaak een training gevolgd over het beheer van hun bedrijfsfinanciën dan oudere, meer ervaren ondernemers (28%).

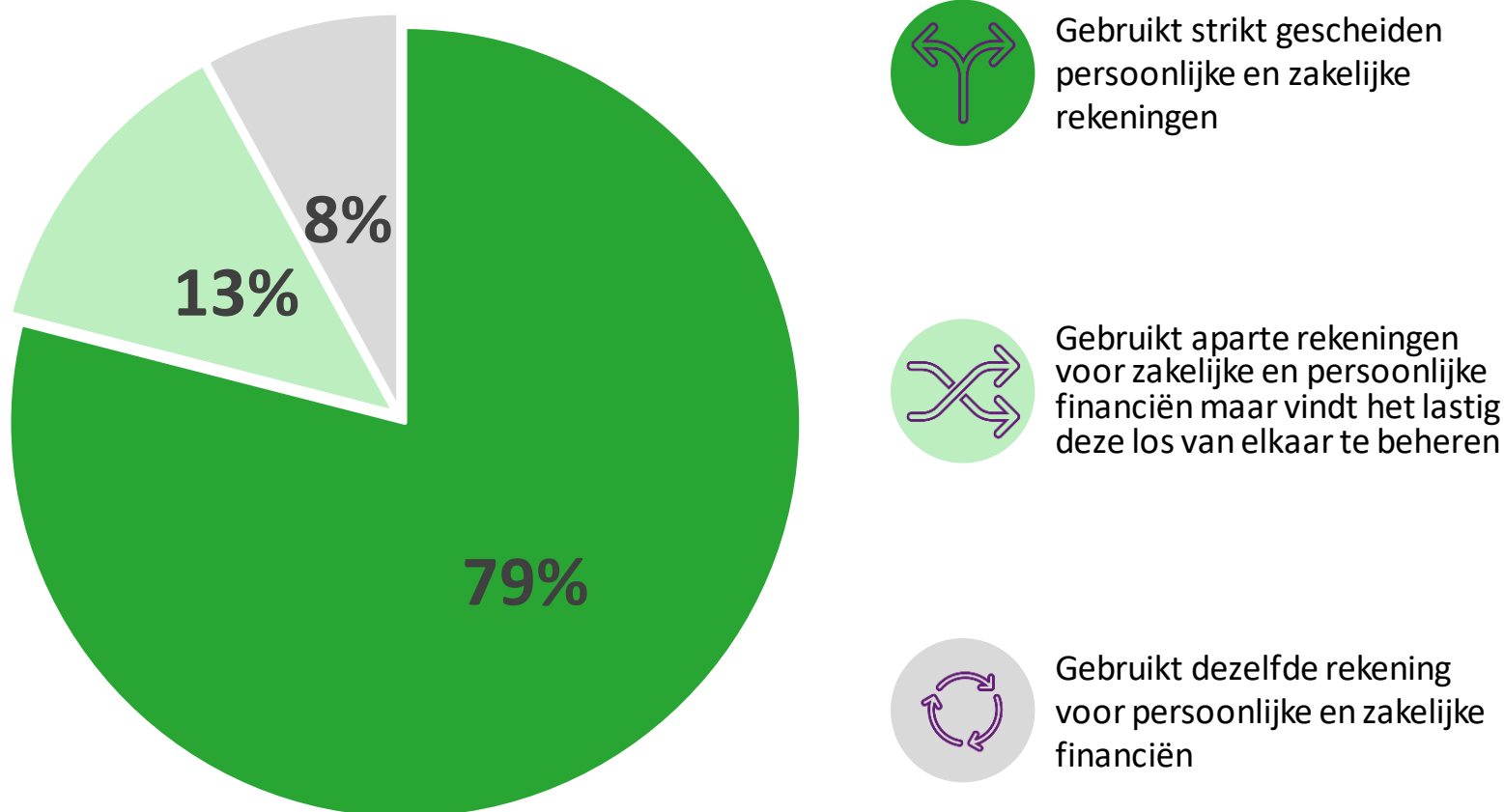
Economische opleiding: Ondernemers met een economische opleiding (49%) hebben vaker een training gevolgd over het beheer van hun bedrijfsfinanciën dan ondernemers zonder economische opleiding (14%).

Omgaan met geldzaken van het bedrijf- nu

Bijna 8 op de 10 ondernemers hebben strikt gescheiden rekeningen voor hun persoonlijke en zakelijke rekeningen.

Gescheiden rekeningen: zakelijk vs. persoonlijk

Significante verschillen tussen de subgroepen

Jonge ondernemers (≤ 35 jaar): Jonge ondernemers (23%) hebben vaker moeite met het los beheren van een zakelijke en persoonlijke rekening dan ervaren ondernemers (12%).

Economische opleiding: Ondernemers met een economische opleiding (83%) hebben vaker strikt gescheiden rekeningen dan ondernemers zonder economische opleiding (76%).

De meerderheid van de ondernemers volg liever hun instinct dan dat ze een gedetailleerde financiële planning opstellen.

Ik volg liever mijn instinct dan dat ik gedetailleerde financiële plannen voor mijn onderneming opstel

■ Sterk mee eens ■ Mee eens ■ Mee oneens ■ Sterk mee oneens ■ weet niet

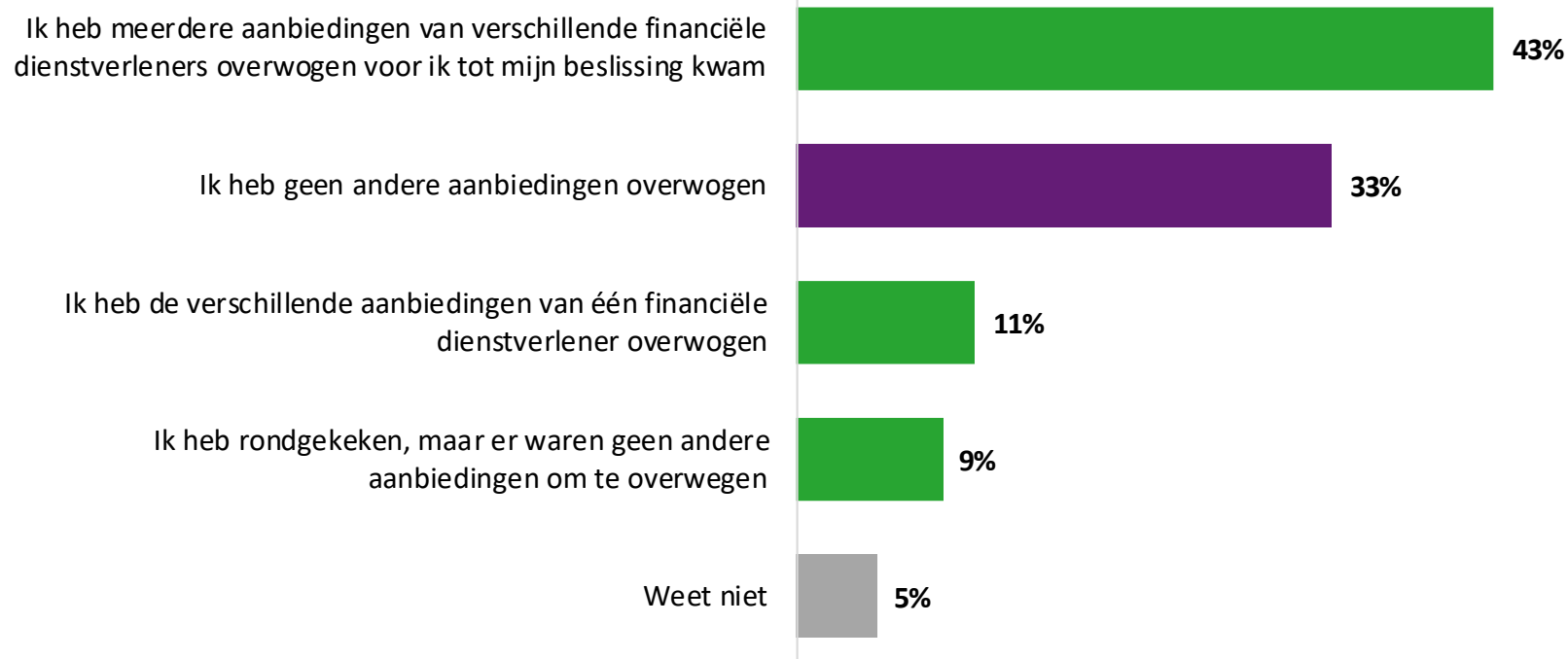
Significante verschillen tussen de subgroepen

Gemiddelde kennis: Ondernemers die denken dat ze een (lager dan) gemiddelde financiële kennis hebben (65%) vaker aan dat ze liever hun instinct volgen dan ondernemers die denken dat ze een hoger dan gemiddelde financiële kennis hebben (55%).

Economische opleiding: Ondernemers zonder een economische opleiding (81%) geven vaker aan dat ze liever hun instinct volgen dan ondernemers met een economische opleiding (68%).

1 op de 3 ondernemers heeft geen andere aanbiedingen overwogen bij keuze voor een financieel product of dienst.

Keuze tot financieel product (bv. Betaalrekening, bedrijfslening, verzekeringspolis) of financiële dienstverlening voor onderneming

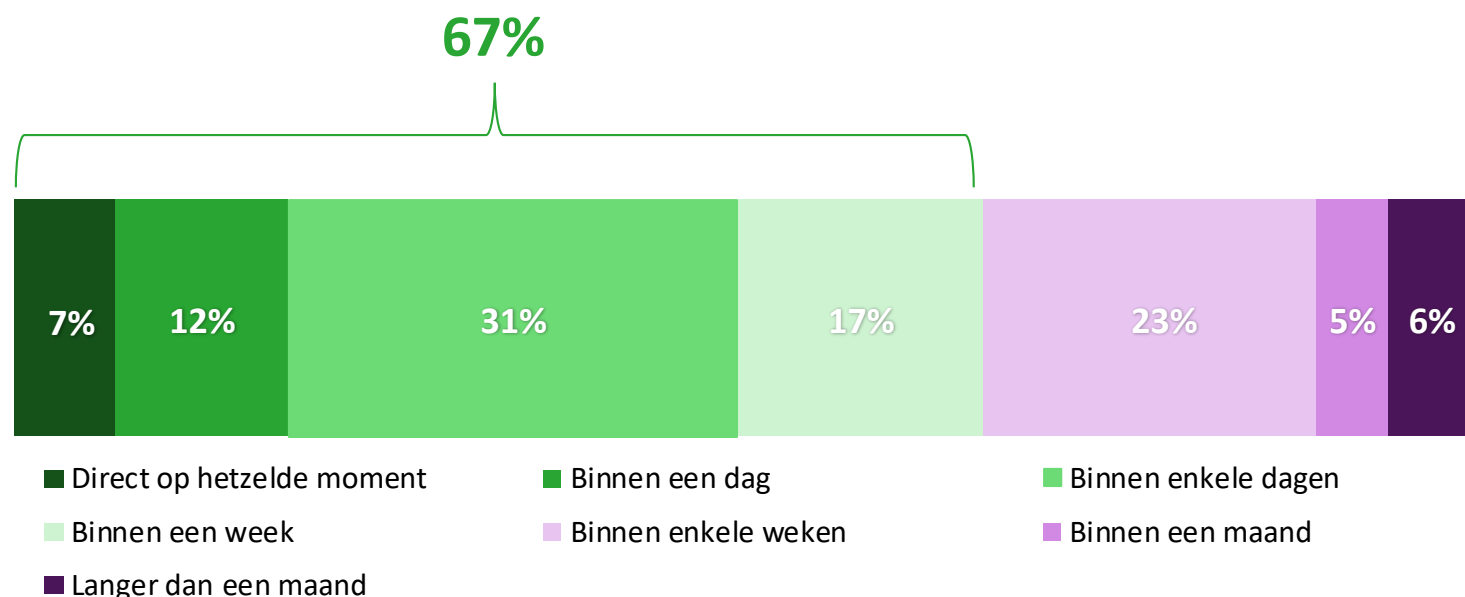

Significante verschillen tussen de subgroepen

Volgen instinct: Ondernemers liever een financiële planning volgen (51%) hebben vaker meerdere aanbiedingen van verschillende financiële dienstverleners overwogen dan ondernemers die liever hun instinct volgen (39%).

De meeste ondernemers denken niet lang na over de keuze voor een financieel product. Zo maken 2 op de 3 ondernemers deze keuze binnen een week.

Gemiddelde duur tot maken keuze financieel product

Significante verschillen tussen de subgroepen

Jonge ondernemers (≤35 jaar): Jonge ondernemers (10%) nemen vaker binnen een maand een beslissing dan ervaren ondernemers (4%).

Branche: Ondernemers werkzaam in de bouwnijverheid (16%) maken vaker een keuze direct op hetzelfde moment ten opzichte van het gemiddelde (7%).

Volgen instinct: Ondernemers liever hun instinct volgen (22%) maken vaker hun beslissing binnen een dag dan ondernemers die liever een financiële planning volgen (13%).

Ondernemer zijn betekent niet alles zelf doen- waarvoor en bij wie zoeken ondernemers hulp?

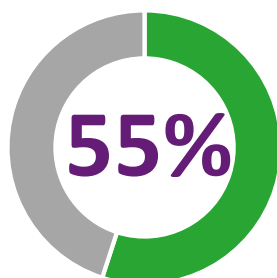
Twee derde van de ondernemers heeft hulp ontvangen met financiële besluiten. Jonge ondernemers ontvangen vaker hulp dan oudere ondernemers.

Hulp in het nemen van financiële besluiten

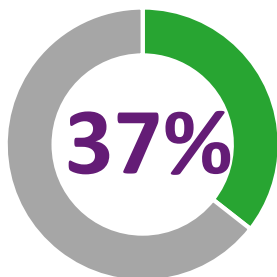
Ondernemers die wel hulp ontvangen:

66%

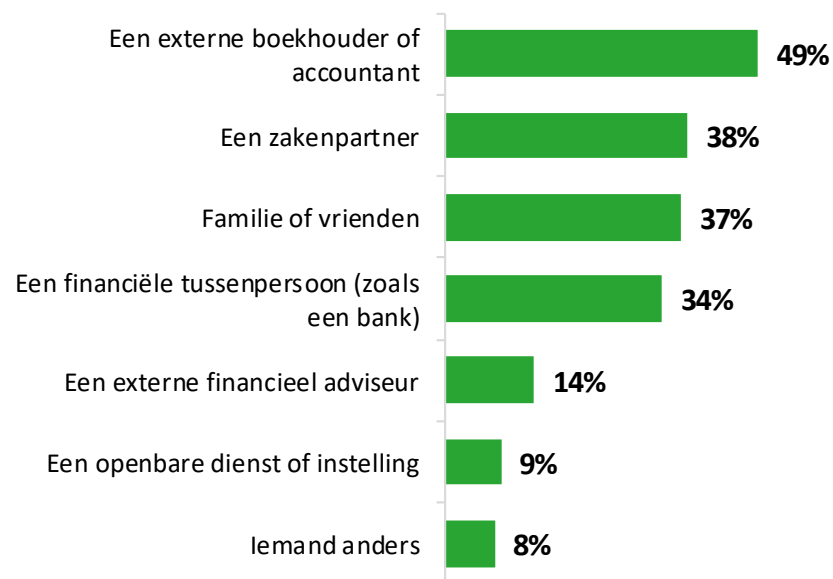
Hulp van extern iemand

Hulp van bekende

Ontvangen hulp in detail

Significante verschillen tussen de subgroepen

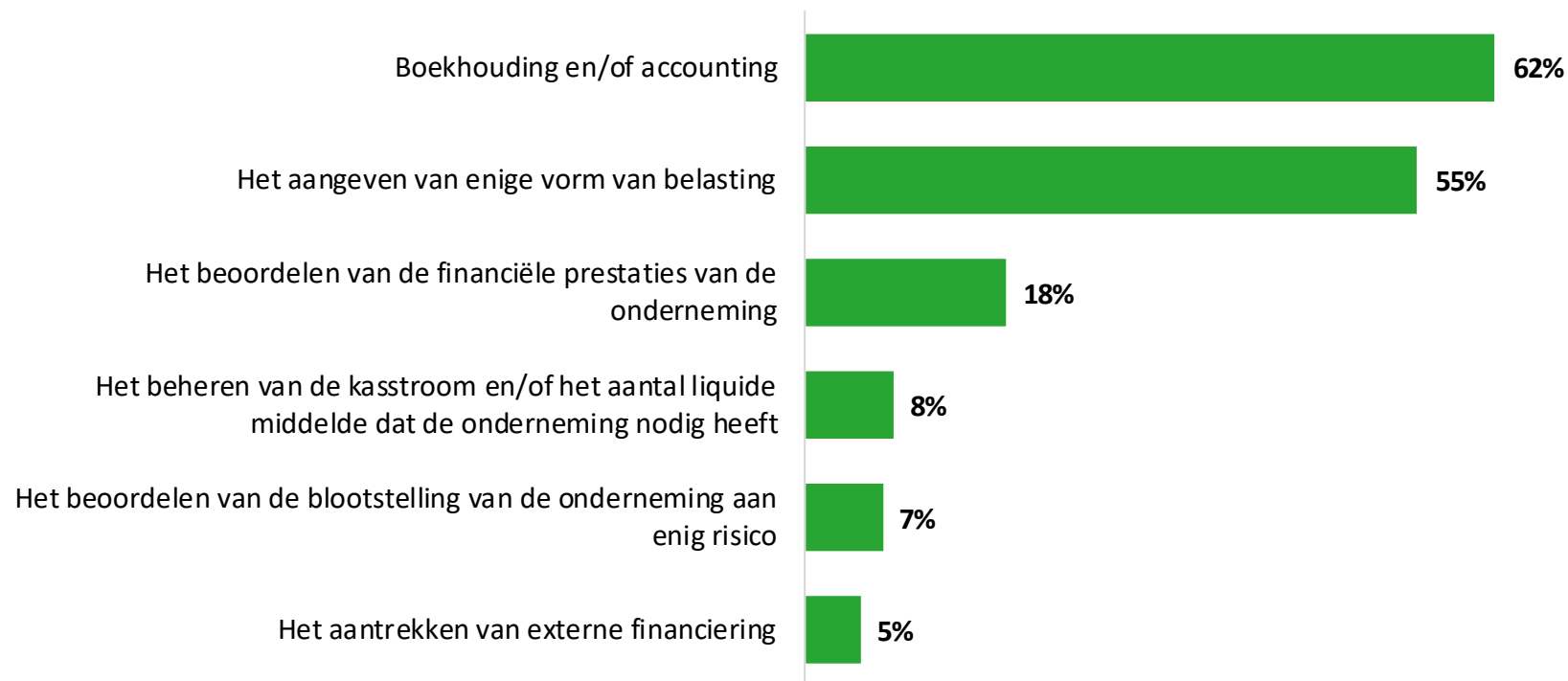
Eigenaren van kleinere bedrijven en zzp'ers: Ondernemers met een kleiner bedrijf (65%) ontvangen vaker hulp bij maken van financiële keuzes van een extern iemand dan zzp'ers (52%).

Jonge ondernemers (≤35 jaar): Jonge ondernemers (79%) ontvangen vaker hulp bij het maken van financiële keuzes dan ervaren ondernemers (65%). Dit is voor jonge ondernemers (57%) vaker een bekende (vs. 35% van de ervaren ondernemers).

Branche: Ondernemers werkzaam in de sector landbouw bosbouw en visserij (86%) ontvangen vaker hulp bij het maken van financiële keuzes ten opzichte van het gemiddelde 66%).

Bij de boekhouding en het aangeven van belasting ontvangen ondernemers het vaakst hulp.

Hulp bij financiële zaken in de afgelopen 24 maanden

Significante verschillen tussen de subgroepen

Eigenaren van kleinere bedrijven en zzp'ers:

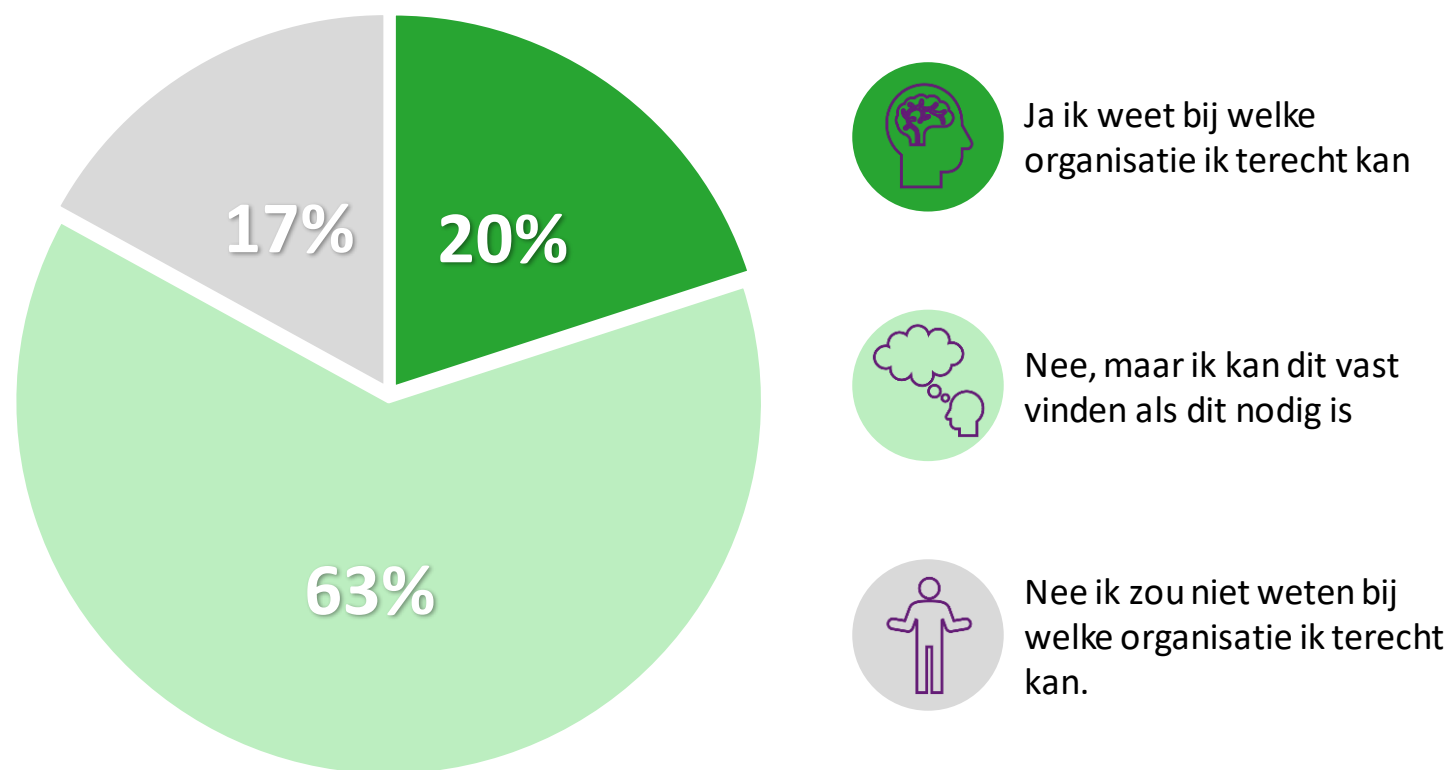
Ondernemers met een kleiner bedrijf (67%) hebben vaker hulp bij het beoordelen van de financiële prestaties (31%) de boekhouding (70%) en het beoordelen van blootstelling aan risico (14%) dan zzp'ers (respectievelijk 15% ; 59% ; 5%).

Gemiddelde kennis: Ondernemers die denken dat ze een gemiddelde of lager dan gemiddelde kennis hebben, krijgen vaker hulp voor de boekhouding (66%) en het aangeven van belasting (60%) dan ondernemers die denken dat ze een (59%; 51%).

Jonge ondernemers (≤35 jaar): Jonge ondernemers (16%) hebben vaker hulp bij het beheren van de kasstroom (17%) en het beoordelen van blootstelling aan risico (14%) dan ervaren ondernemers (respectievelijk 7%; 7%).

Slechts 1 op de 5 ondernemers weet waar ze terecht kunnen voor advies over omgaan met geldzorgen.

Stel dat dat u advies zou willen over hoe u moet omgaan met geldzorgen, weet u dan waar u terecht kunt?

Significante verschillen tussen de subgroepen

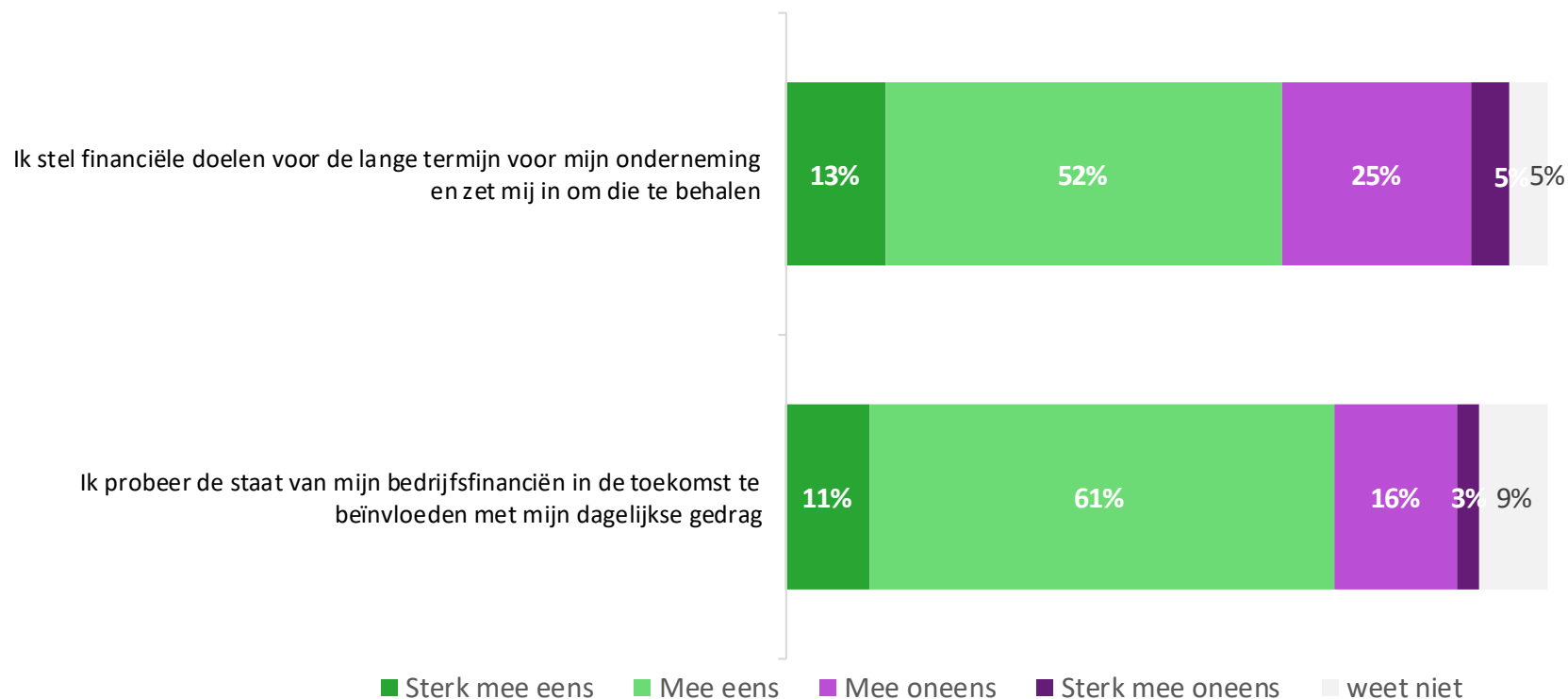
Gemiddelde kennis: Ondernemers die denken dat ze een hoger dan gemiddelde financiële kennis hebben (24%) geven vaker aan dat ze weten bij welke organisatie ze terecht kunnen over geldzorgen dan ondernemers die denken dat ze een gemiddelde of lager dan gemiddelde kennis hebben (13%).

Omgaan met geldzaken van het bedrijf – later en onvoorziene gebeurtenissen

De meerderheid van de ondernemers stelt financiële doelen voor de lange termijn van hun onderneming.

Mate eens/oneens stellingen over eigen onderneming

Significante verschillen tussen de subgroepen

Eigenaren van kleinere bedrijven en zzp'ers: ondernemers met een kleiner bedrijf geven vaker aan dat ze financiële doelen voor de lange termijn stellen (81%). En proberen de staat van hun bedrijfsfinanciën in de toekomst te beïnvloeden (79%) dan zzp'ers (respectievelijk 61%;70%).

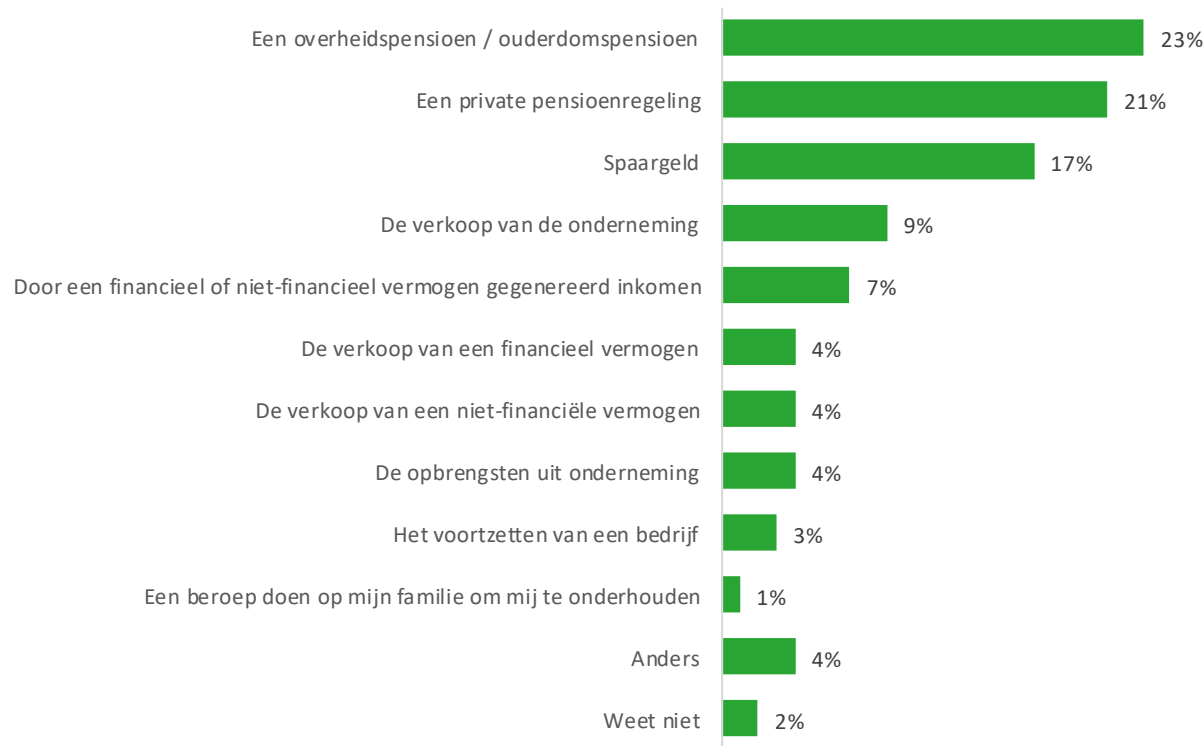
Gemiddelde kennis: Ondernemers die denken dat ze een hoger dan gemiddelde financiële kennis hebben, geven vaker aan dat ze financiële doelen voor de lange termijn stellen (74%). En proberen de staat van hun bedrijfsfinanciën in de toekomst te beïnvloeden (78%) dan ondernemers die denken dat ze een (lager dan) gemiddelde financiële kennis hebben (respectievelijk 54%;65%).

Economische opleiding: Ondernemers die wel een economische opleiding hebben gevolgd geven vaker aan dat ze financiële doelen voor de lange termijn stellen (74%). En proberen de staat van hun bedrijfsfinanciën in de toekomst te beïnvloeden (81%) dan ondernemers die denken dat ze een hoger dan gemiddelde financiële kennis hebben (respectievelijk 59%;68%).

AOW en een private pensioenregeling worden het vaakst genoemd als voornaamste inkomstenbron na pensionering.

Pensioen plannen

80% van de ondernemers heeft weleens nagedacht over hun pensioen

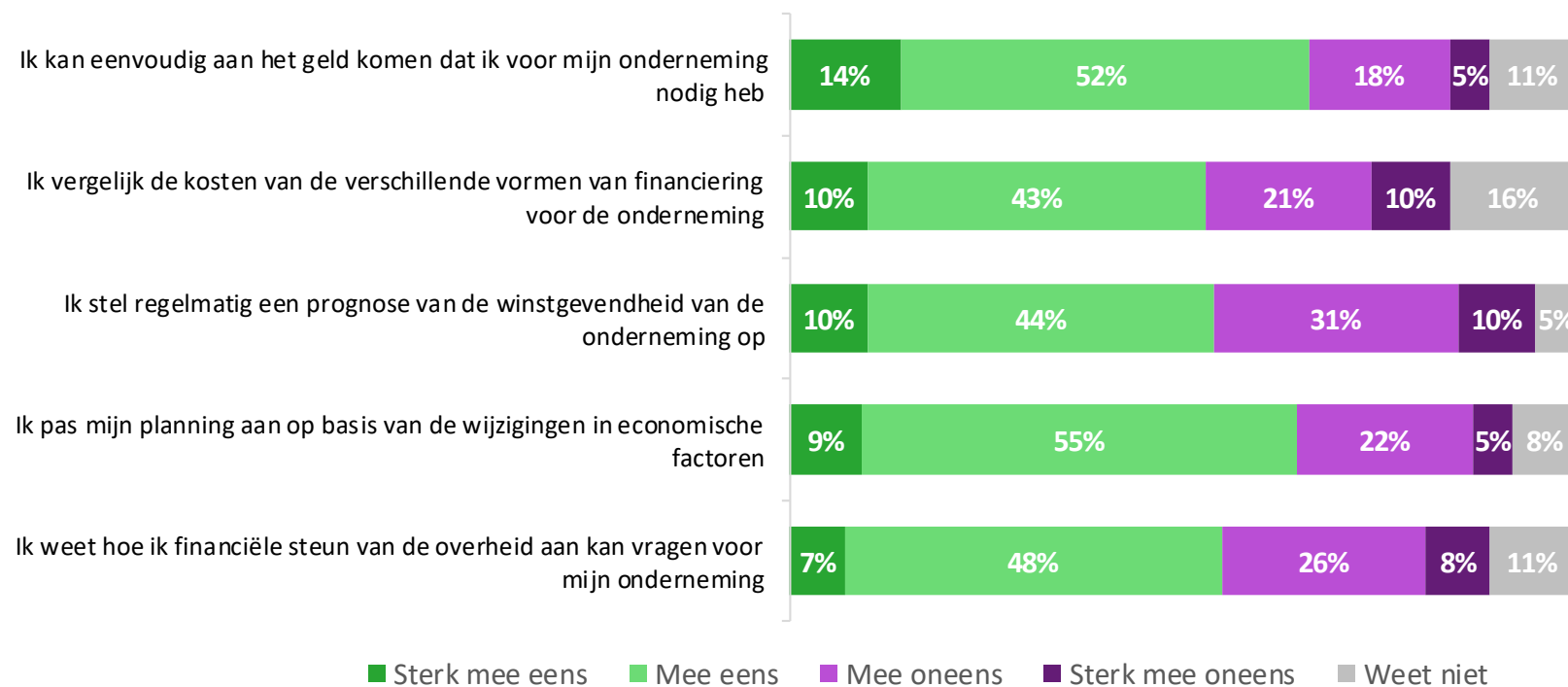

Significante verschillen tussen de subgroepen

Branche: Ondernemers werkzaam in de sector bouwnijverheid (34%) hebben vaker een private pensioenregeling ten opzichte van het gemiddelde (21%). Ondernemers werkzaam in de horeca (24%) willen vaker hun pensioen opvangen met de verkoop van het bedrijf ten opzichte van het gemiddelde (9%).

De helft van de ondernemers plant goed vooruit en heeft goed zicht op het beschikbare krediet. Ruim een kwart is echter niet goed in staat om vooruit te plannen en zicht te houden op het krediet.

Gedrag financiële planning en beschikbaar krediet

Significante verschillen tussen de subgroepen

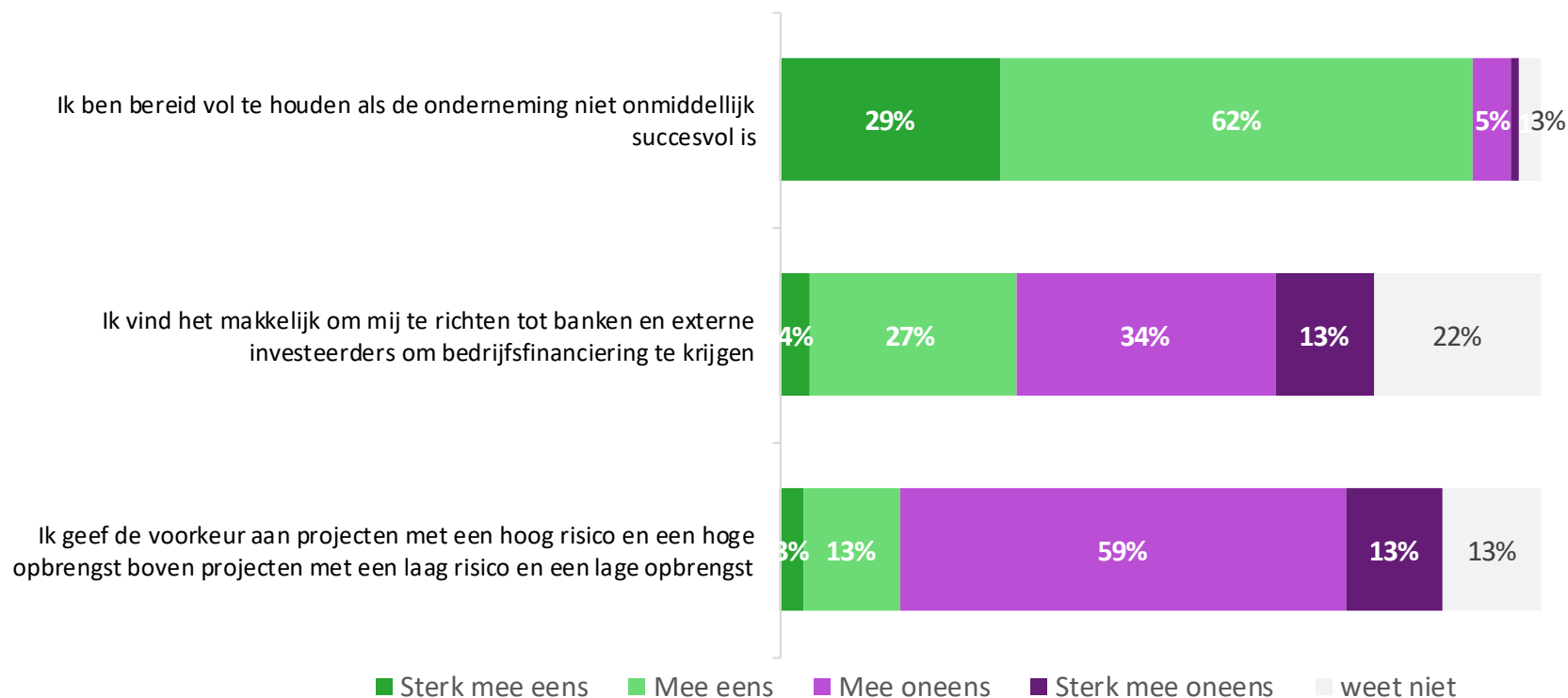
Eigenaren van kleinere bedrijven en zzp'ers: Ondernemers met een kleiner bedrijf vergelijken vaker de kosten van de verschillende vormen van financiering (66%) stellen vaker een prognose van de winstgevendheid (75%) en passen vaker hun planning aan op basis van economische factoren (76%) dan zzp'ers (49% ; 48% ; 60%). Ook weten eigenaren van kleinere bedrijven vaker waar ze financiële steun van de overheid kunnen aanvragen dan zzp'ers (53%).

Geslacht: Mannen (68%) passen vaker hun planning aan op basis van wijzigingen in economische factoren dan vrouwen (56%)

Gescheiden rekeningen: Ondernemers met strikt gescheiden rekeningen (70%) kunnen makkelijker aan geld komen als ze dat nodig hebben voor hun onderneming dan gemiddeld (67%).

De meerderheid van de ondernemers is bereid vol te houden als de eigen onderneming niet direct succesvol is.

Mate eens/oneens stellingen over eigen onderneming

Significante verschillen tussen de subgroepen

Eigenaren van kleinere bedrijven en zzp'ers: Ondernemers met een kleiner bedrijf (42%) vinden het makkelijker om zich tot externe investeerders te richten dan zzp'ers (28%).

Gemiddelde kennis: Ondernemers die denken dat ze een hoger dan gemiddelde financiële kennis hebben geven vaker de voorkeur aan projecten met hoog risico (18%) en vinden het makkelijker om zich te richten tot externe investeerders (39%) dan ondernemers die denken dat ze een (lager dan) gemiddelde financiële kennis hebben (respectievelijk 12%; 21%).

Economische opleiding: Ondernemers met een economische opleiding (42%) vinden het makkelijker om zich te richten tot externe investeerders dan ondernemers met een economische opleiding (24%).

Driekwart van de ondernemers zou in geval van diefstal een beroep doen op hun verzekering of fondsen gereserveerd voor noodgevallen.

Plannen voor onverwachtse gebeurtenissen - diefstal

Significante verschillen tussen de subgroepen

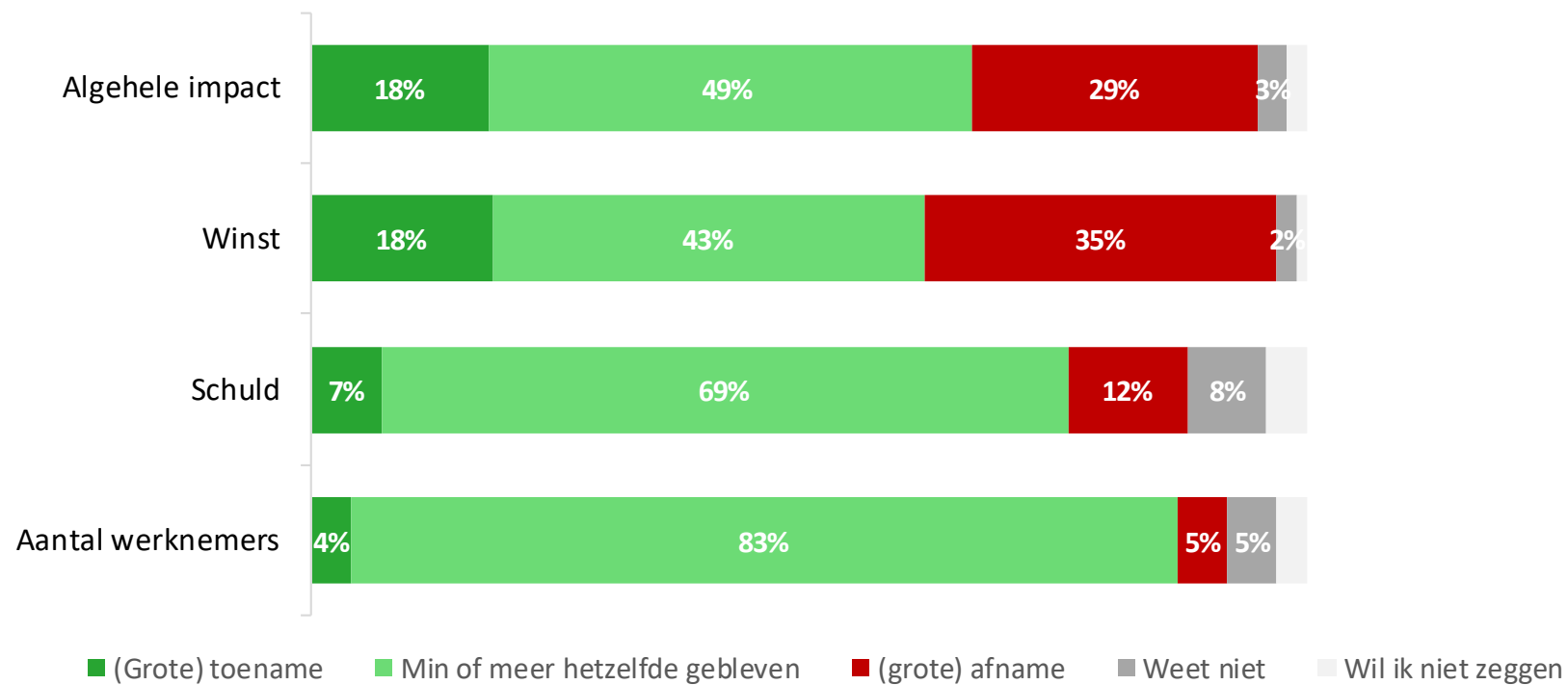
Eigenaren van kleinere bedrijven en zzp'ers: Ondernemers met een kleiner bedrijf (69%) zouden vaker een beroep doen op hun verzekering voor het geheel of een gedeelte van de apparatuur dan zzp'ers (55%).

De impact van de coronacrisis

De coronacrisis heeft voor ruim 1 op de 3 geënquêteerde ondernemers geleid tot een (grote) afname van de winst. De crisis heeft weinig impact op het aantal werknemers van de ondernemers.

Impact corona crisis

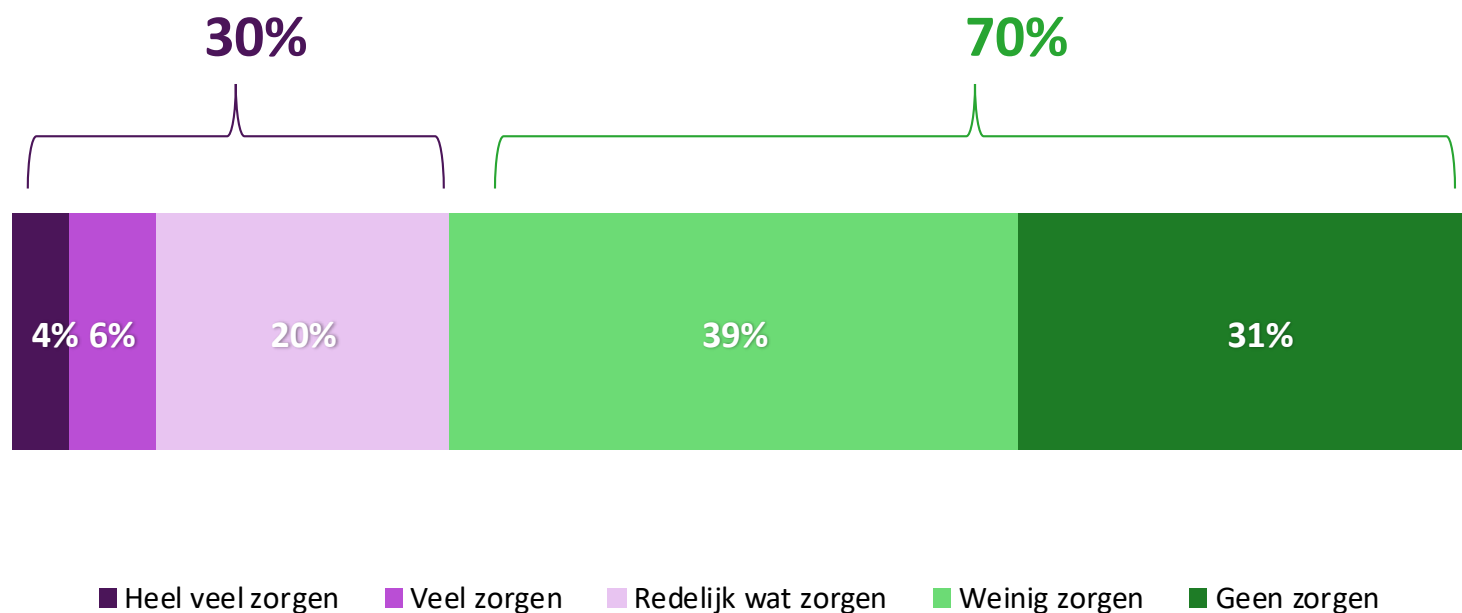
Significante verschillen tussen de subgroepen

Eigenaren van kleinere bedrijven en zzp'ers: Ondernemers met een kleiner bedrijf (24%) ervaren vaker een toename in de winst dan zzp'ers (16%).

Branche: Ondernemers werkzaam in horeca, cultuur, sport en recreatie hebben vaker een (grote) afname ervaren door de coronacrisis op de algehele impact, winst, schuld en aantal werknemers. Daarentegen heeft de handel juist vaker een toename ervaren in de winst.

3 op de 10 ondernemers hebben redelijk tot heel veel zorgen over geldzaken als gevolg van de coronacrisis de rest heeft weinig tot geen zorgen

Mate van zorgen over geldzaken als gevolg van coronacrisis

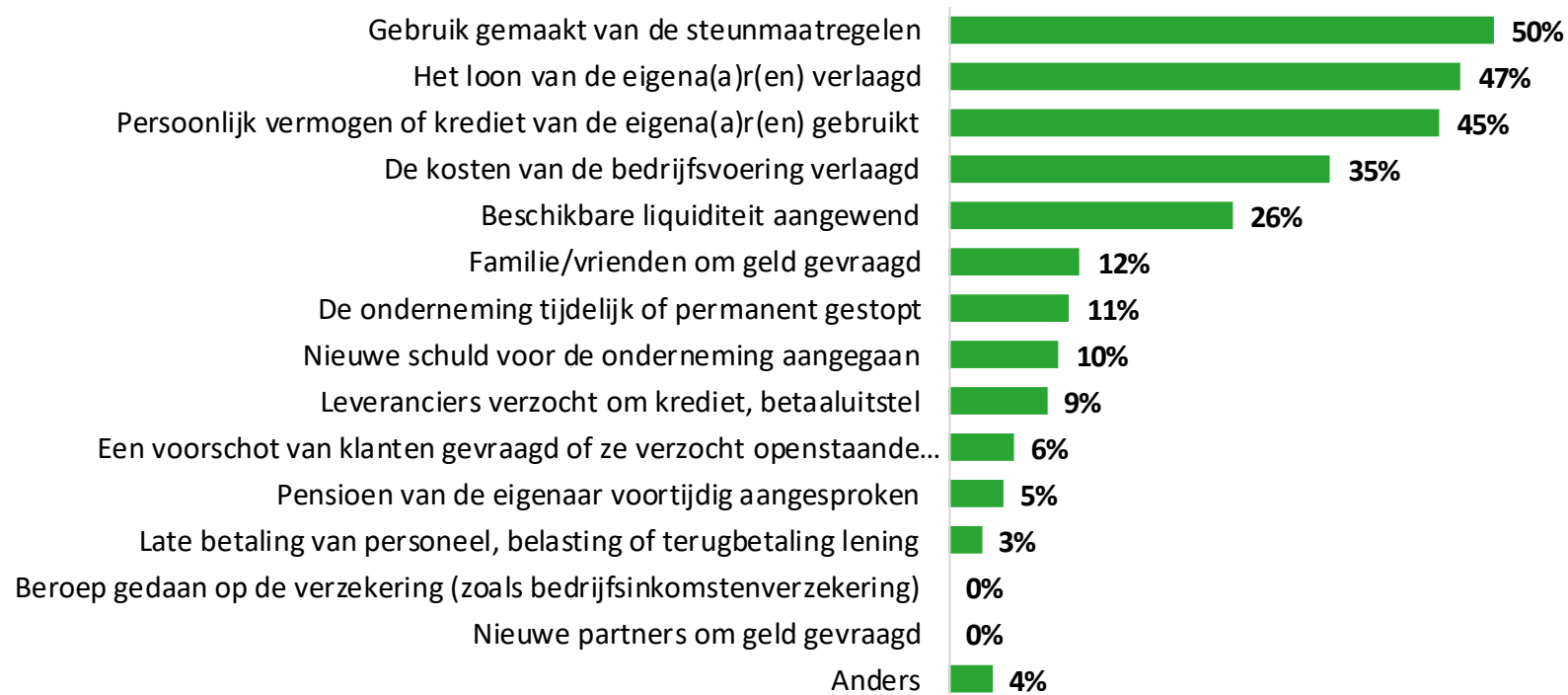

Significante verschillen tussen de subgroepen

Gemiddelde kennis: Ondernemers die denken dat ze een hoger dan gemiddelde financiële kennis hebben (40%), hebben vaker redelijk tot veel zorgen dan ondernemers die denken dat ze een gemiddelde of lager dan gemiddelde kennis hebben (27%).

Om deze impact op te vangen hebben ondernemers vooral gebruik gemaakt van de steunmaatregelen, hun eigen loon verlaagd en persoonlijk vermogen/krediet verbruikt.

Maatregelen om aan directe behoefte aan geld te voldoen

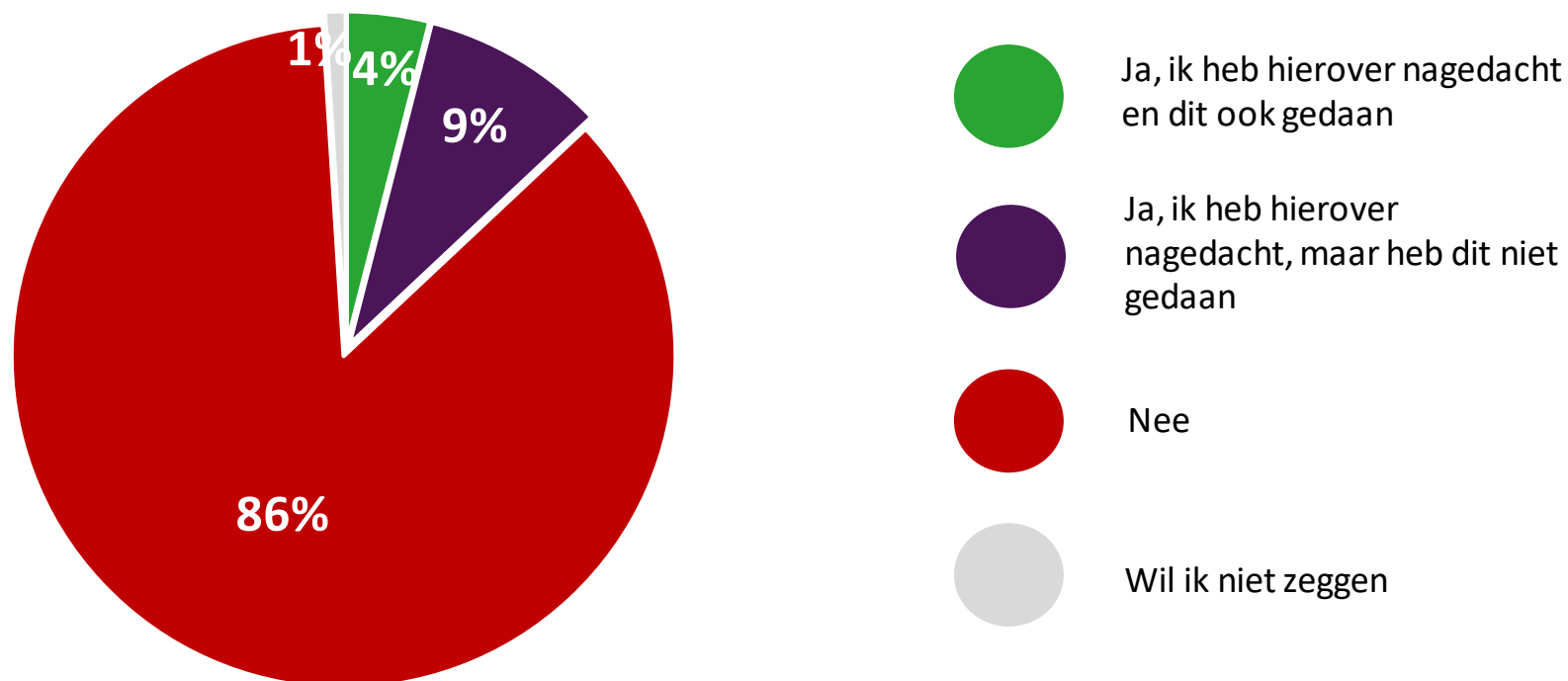

Significante verschillen tussen de subgroepen

Eigenaren van kleinere bedrijven en zzp'ers: Ondernemers met een kleiner bedrijf (10%) hebben vaker gebruik gemaakt van een late betaling van personeel, belasting of terugbetaling van lening dan zzp'ers (2%). Terwijl zzp'ers (14%) juist vaker onderneming tijdelijk of permanent hebben gestopt dan eigenaren van kleinere bedrijven (0%).

13% van de ondernemers heeft nagedacht over het vragen van een loonoffer van het personeel en 4% heeft dit ook daadwerkelijk gedaan.

Overwogen loonoffer van personeel te vragen

Significante verschillen tussen de subgroepen

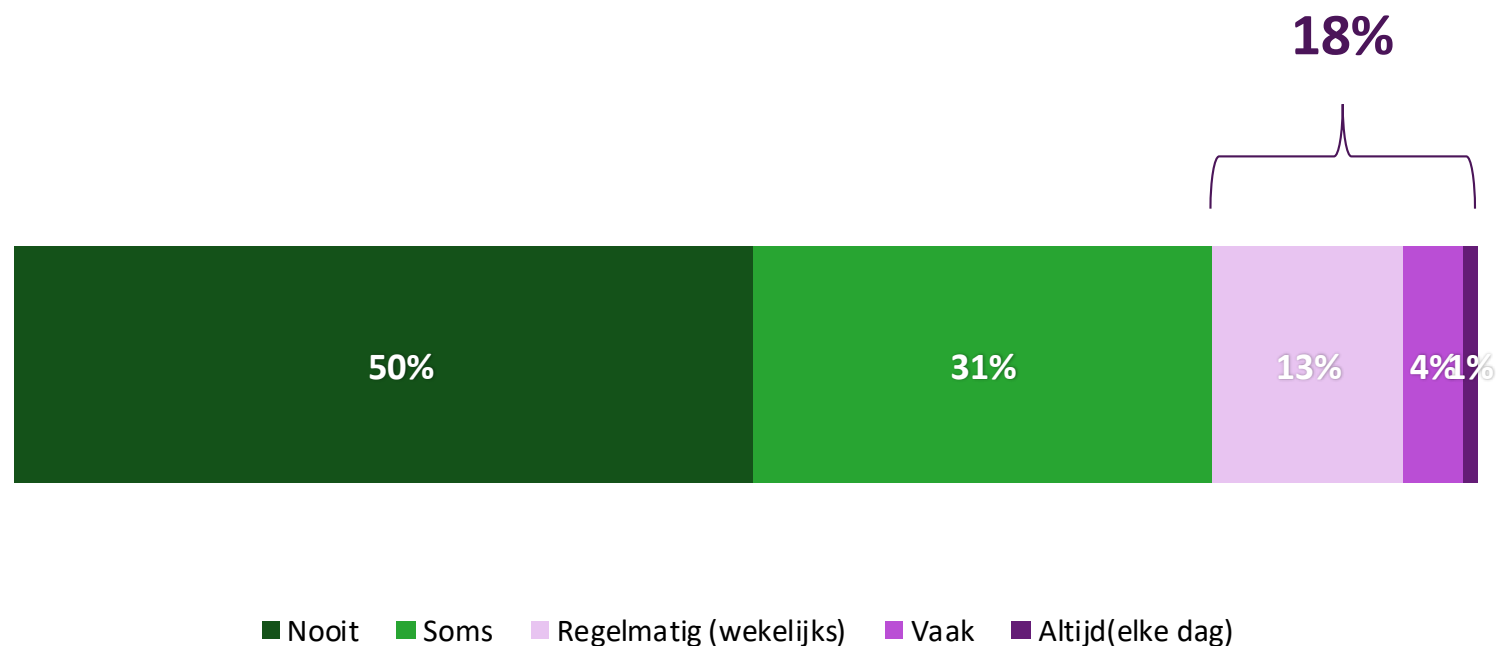
Gemiddelde kennis: Ondernemers die denken dat ze een hoger dan gemiddelde financiële kennis hebben (6%), hebben vaker een loonoffer gevraagd van hun personeel dan ondernemers die denken dat ze een gemiddelde of lager dan gemiddelde kennis hebben (1%).

Geldzorgen bij eigenaren van kleinere bedrijven en hun personeel

Bijna 1 op de 5 ondernemers heeft de afgelopen maand vaak of voortdurend zelf stress ervaren door de financiële situatie van eigen hun onderneming

Ervaren stress afgelopen maand door financiële situatie

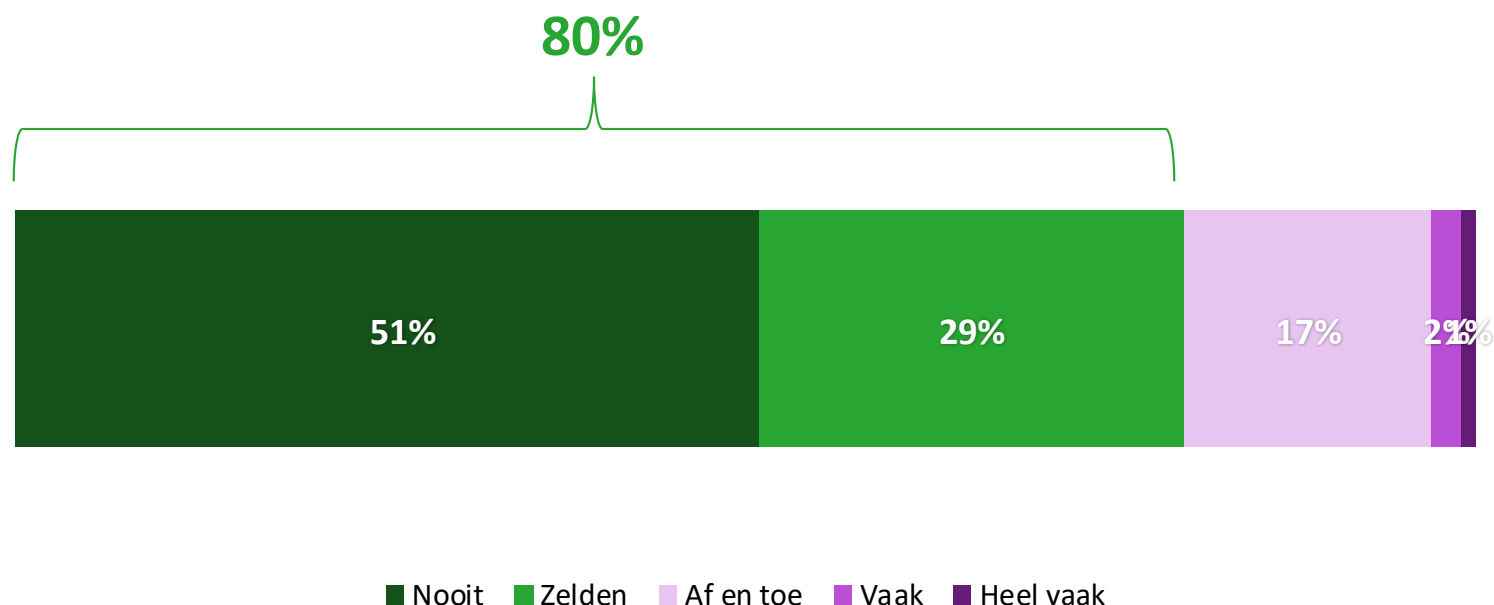

Significante verschillen tussen de subgroepen

Er zijn geen significante verschillen.

1 op de 5 eigenaren/leidinggevenden van kleinere bedrijven geeft aan personeel in dienst te hebben met geldzorgen. De meeste ondernemers (80%) hebben zelden tot nooit personeel met geldzorgen.

Voorkomen van medewerkers met geldzorgen

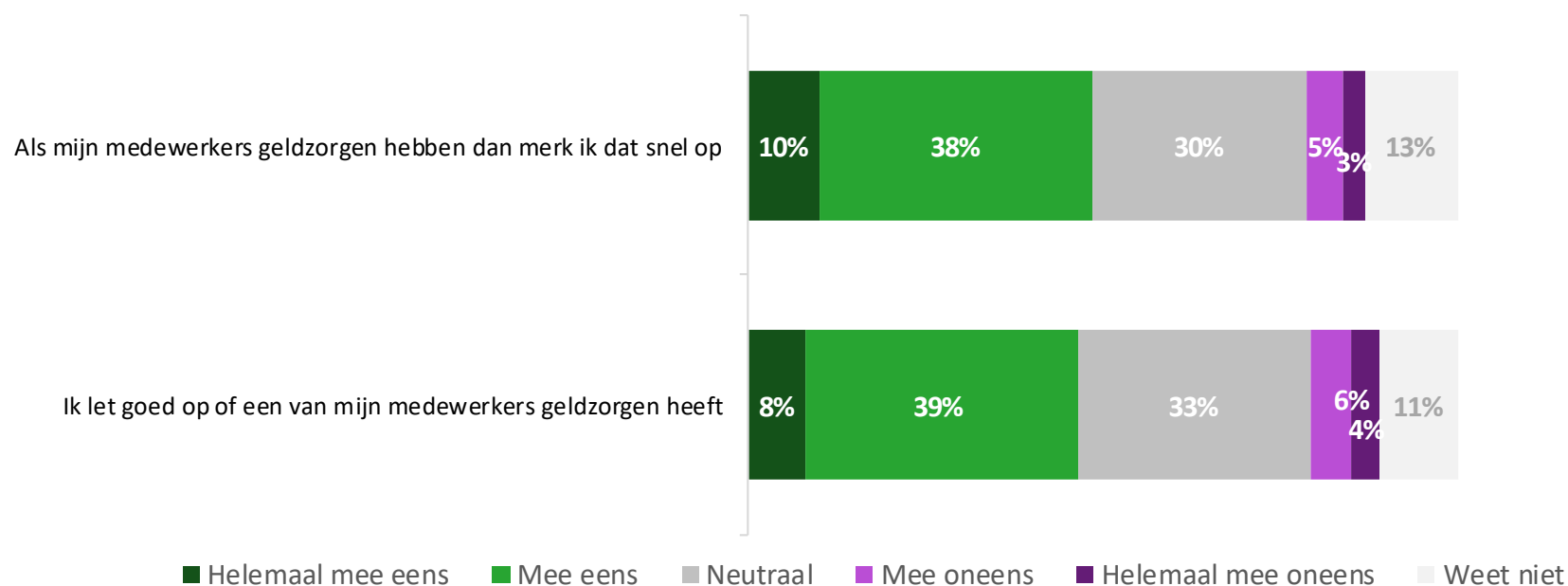

Significante verschillen tussen de subgroepen

Er zijn geen significante verschillen

Bijna de helft van de eigenaren/leidinggevenden van kleinere bedrijven let goed op of medewerkers geldzorgen hebben en merkt dit ook snel op.

Stellingen betrokkenheid medewerkers

Significante verschillen tussen de subgroepen

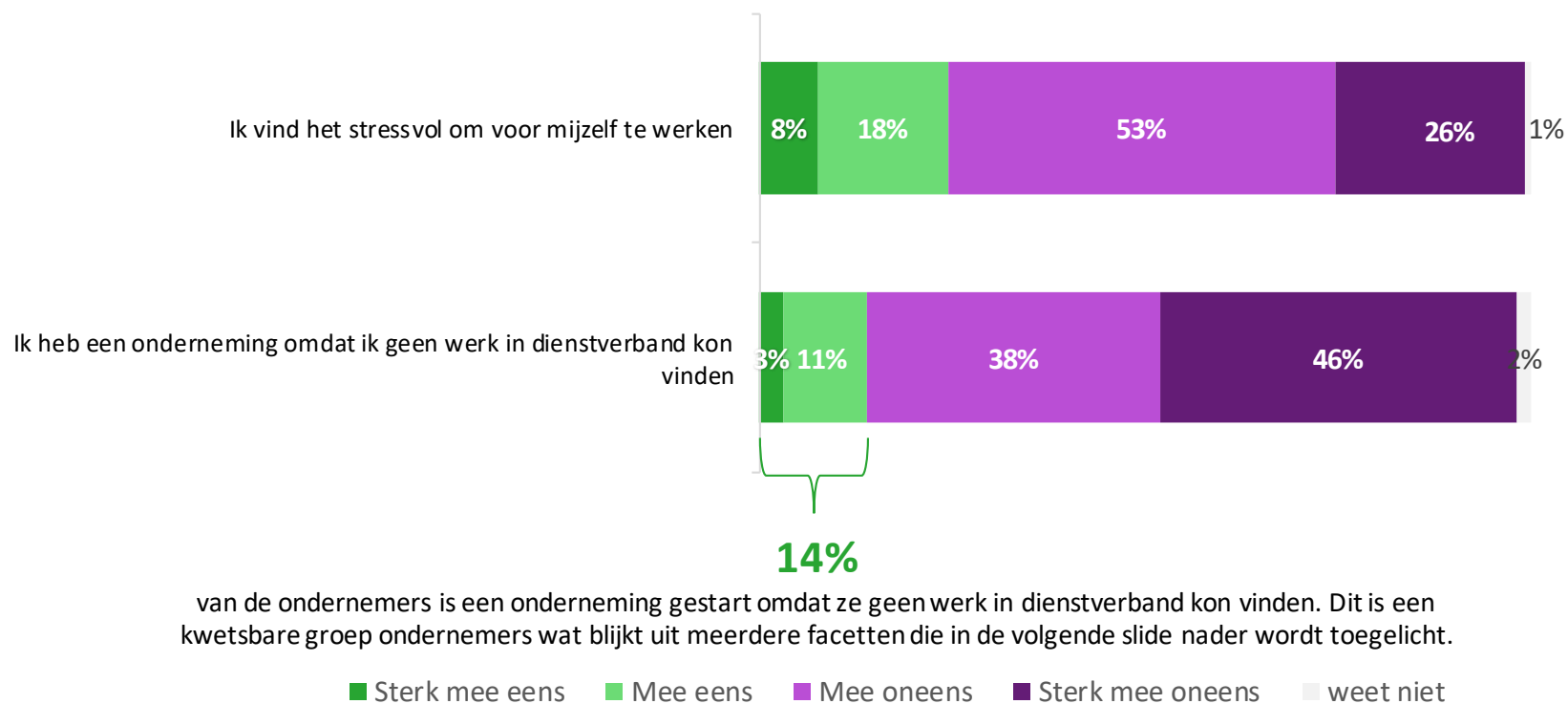
Gemiddelde kennis: Ondernemers die denken dat ze een hoger dan gemiddelde financiële kennis hebben (51%), letten vaker op of één van hun medewerkers gelzorgen heeft dan ondernemers die denken dat ze een gemiddelde of lager dan gemiddelde kennis hebben (37%).

Noodgedwongen ondernemen

De meerderheid van de ondernemers vindt het niet stressvol om voor hunzelf te werken en zijn niet een onderneming gestart omdat ze geen werk in dienstverband konden vinden.

Mate eens/oneens stellingen over eigen onderneming

Significante verschillen tussen de subgroepen

eigenaren van kleinere bedrijven en zzp'ers: zzp'ers (16%) hebben vaker een onderneming omdat ze geen werk konden vinden dan ondernemers met een kleiner bedrijf (9%).

Gemiddelde kennis: Ondernemers die denken dat ze een (lager dan) gemiddelde financiële kennis vinden het vaker stressvol om voor zichzelf te werken (24%) en hebben vaker een onderneming omdat ze geen werk konden vinden (19%) dan ondernemers die denken dat ze een hoger dan gemiddelde financiële kennis hebben (respectievelijk 17%;10%).

Economische opleiding: Ondernemers zonder een economische opleiding vinden het vaker stressvol om voor zichzelf te werken (22%) en hebben vaker een onderneming omdat ze geen werk konden vinden (18%) dan ondernemers met een economische opleiding (respectievelijk 15%;12%).

Ondernemers die hun onderneming zijn gestart omdat ze geen baan in loondienst konden krijgen...

Zijn vaker zzp'er (79% vs. 60%)

Denken vaker dat hun kennis (lager dan) gemiddeld is (60% vs. 40%)

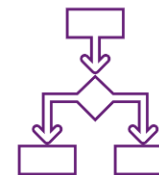
Gebruiken vaker dezelfde rekening voor persoonlijke en zakelijke financiën (16% vs. 7%)

Zijn later gestart met hun onderneming (2008 vs. 2001)

Denken vaker dat een lening wordt geweigerd als ze deze aanvragen (17% vs. 5%)

Overwegen minder vaak andere aanbiedingen (46%) vs. 31%)

Hebben vaker een lagere omzet (tot en met 50k) (36% vs. 24%)

Hebben vaker nog niet nagedacht over pensioen plannen (29% vs. 18%)

Volgen vaker hun instinct dan een financiële planning (69% vs. 58%)

Hebben vaker geen economische opleiding gevolgd (64% vs. 52%)

Willen vaker gebruik maken van AOW (39% vs. 21%)

Vindt het vaker stressvol om voor zichzelf te werken (44% vs. 16%)

Komt moeilijker aan geld voor de onderneming als dit nodig is (33% vs. 21%)

Bijlagen

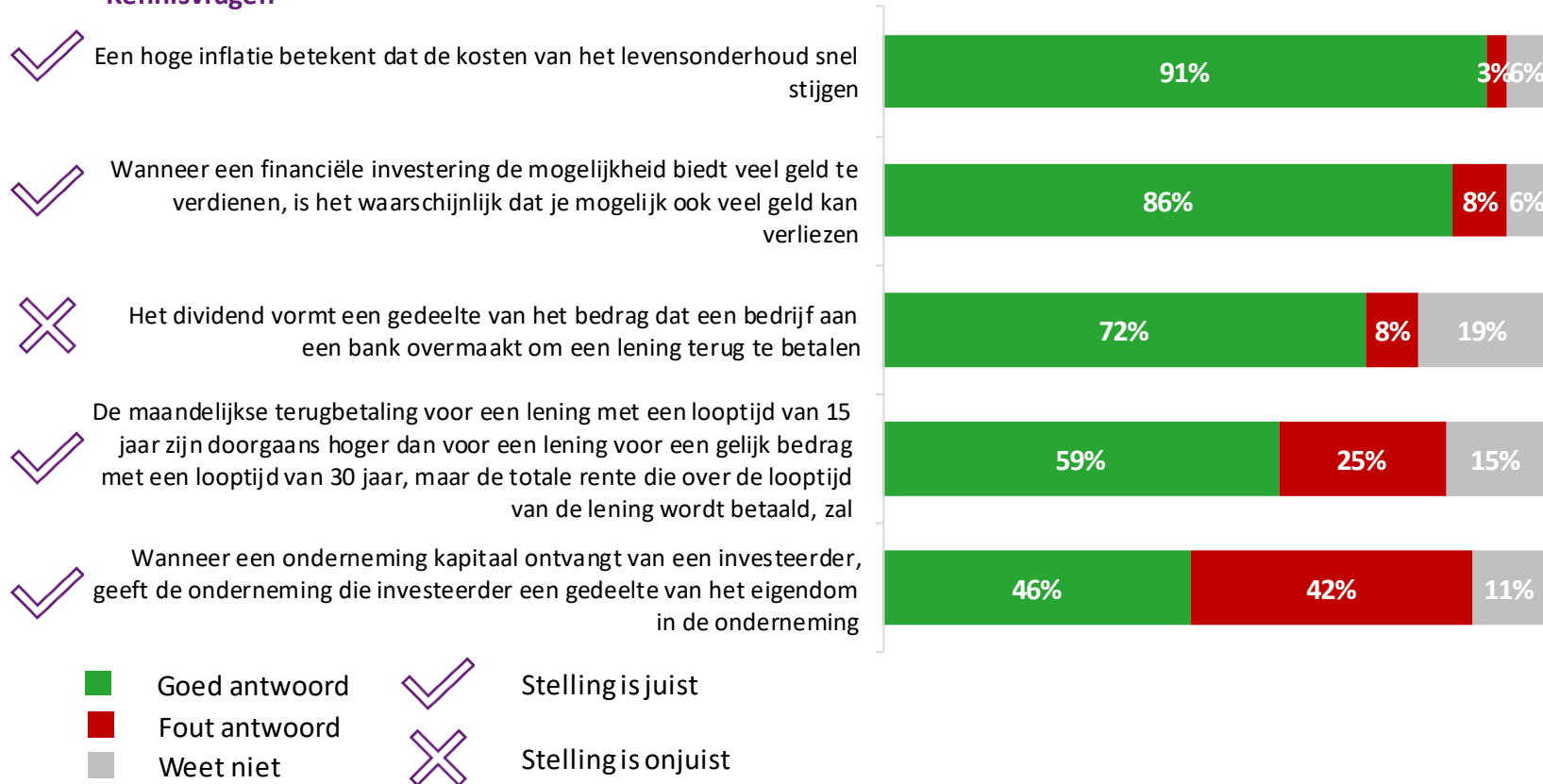
De steekproef is representatief voor de branche en de grootte van het bedrijf. Hieronder wordt de representativiteit nader beschreven.

Sectoren	Populatie (%)	Voor weging (%)	Na weging (%)
Landbouw, bosbouw en visserij	5%	4%	5%
Delfstoffenwinning, Industrie, Energievoorziening en Waterbedrijven en afvalbeheer	4%	6%	4%
Bouwnijverheid	13%	6%	13%
Handel	15%	11%	15%
Vervoer en opslag	3%	4%	3%
Horeca	4%	4%	4%
Informatie en communicatie	6%	14%	6%
Financiële dienstverlening	6%	5%	6%
Verhuur en handel van onroerend goed, Specialistische zakelijke diensten en Verhuur en overige zakelijke diensten	30%	34%	30%
Cultuur, sport en recreatie	7%	6%	7%
Overige dienstverlening	7%	6%	7%

Grootte bedrijf	Populatie (%)	Voor weging (%)	Na weging (%)
1 werkzaam persoon	77%	78%	77%
2 werkzame personen	11%	5%	11%
3 tot 5 werkzame personen	5%	8%	5%
5 tot 10 werkzame personen	4%	5%	4%
10 tot 20 werkzame personen	2%	3%	2%
20 tot 50 werkzame personen	1%	2%	1%

4 op de 10 ondernemers weten niet dat wanneer een onderneming kapitaal ontvangt van een investeerder, dat zij de investeerder feitelijk een gedeelte van het eigendom in de onderneming geven.

Kennisvragen

Significante verschillen tussen de subgroepen

Eigenaren van kleinere bedrijven en zzp'ers:

Ondernemers met een kleiner bedrijf (80%) weten vaker dat het dividend een gedeelte vormt van het bedrag dat een bedrijf aan een bank overmaakt om een lening terug te betalen dan zzp'ers (70%).

Economische opleiding: Ondernemers met een economische opleiding hebben vaker alle vijf kennisstellingen goed beantwoord dan ondernemers zonder economische opleiding.

Gemiddelde kennis: Ondernemers die denken dat ze een hoger dan gemiddelde financiële kennis hebben vaker de kennisstellingen goed dan ondernemers die denken dat ze een (lager dan) gemiddelde financiële kennis hebben.

Jonge ondernemers (≤35 jaar): Jonge ondernemers (58%) weten minder vaak dat het dividend een gedeelte vormt van het bedrag dat een bedrijf aan een bank overmaakt om een lening terug te betalen dan ervaren (n oudere) ondernemers (73%).